

Міністерство освіти і науки України  
Рівненський державний гуманітарний університет  
Факультет музичного мистецтва  
Кафедра духових та ударних інструментів

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**  
на здобуття другого (магістерського рівня) вищої освіти на тему:

**ШКОЛА ГРИ НА ТРУБИ В КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОМУ  
ПРОСТОРІ РІВНЕНЩИНИ: НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ТА  
ВИКОНАВСЬКИЙ АСПЕКТИ**

зі спеціальності 025 Музичне мистецтво

**Виконав:**  
здобувач вищої освіти  
ОС «Магістр музичного мистецтва»  
профілізації «Духові та ударні інструменти»  
2 курс (1,4 р.н.) денної форми навчання  
**Остапчук Роман Олександрович**

**Науковий керівник:**  
заслужений діяч мистецтв України,  
кандидат педагогічних наук, професор  
**Цюлюпа Степан Данилович**

Рівне - 2025

**Остапчук Р. О.** Школа гри на трубі в культурно-мистецькому просторі Рівненщини: науково-методичний та виконавський аспекти: кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр музичного мистецтва» / [наук. кер. – заслужений діяч мистецтв України, кандидат педагогічних наук, професор Цюлюпа С. Д.]. – Рівне: РДГУ, 2025.

У роботі розглядається школа гри на трубі в культурно-мистецькому просторі Рівненщини з акцентом на її науково-методичний та виконавський аспекти. Аналізується історичний розвиток цього напрямку, роль музичних навчальних закладів регіону у формуванні трубної школи, а також внесок місцевих педагогів і виконавців у розвиток української музичної культури.

Особливу увагу приділено методичним підходам до навчання гри на трубі, які враховують сучасні тенденції музичної педагогіки, та їх вплив на виконавську майстерність здобувачів. У роботі розкрито зв'язок традицій регіональної музичної освіти із загальноукраїнськими культурними процесами.

**Рецензент:** Даюк Ж. Ю., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інструментального виконавства факультету музичного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівн

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП.....</b>	<b>4</b>
 <b>РОЗДІЛ I ЕВОЛЮЦІЯ ШКОЛИ ГРИ НА ТРУБІ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ</b>	
<b>1.1. Етапи розвитку виконавської школи гри на трубі в Україні.....</b>	<b>10</b>
<b>1.2. Еволюція регіональних шкіл гри на трубі в Західній Україні.....</b>	<b>20</b>
<b>ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ.....</b>	<b>25</b>
 <b>РОЗДІЛ II РІВНЕНСЬКА ШКОЛА ГРИ НА ТРУБІ: ТРАДИЦІЇ ТА РОЗВИТОК</b>	
<b>2.1. Історичні передумови виникнення та розвитку рівненської виконавської школи гри на трубі.....</b>	<b>28</b>
<b>2.2. Класи гри на трубі в початкових закладах музичної освіти Рівненщини як основа професійної підготовки музиканта -духовика.....</b>	<b>35</b>
<b>2.3. Діяльність відділів і кафедр духових та ударних інструментів у закладах вищої освіти Рівненщини .....</b>	<b>49</b>
<b>2.4. Сучасні науково-методичні та нотні видання педагогів-трубачів в забезпеченні навчального процесу закладів музичної освіти Рівненщини.....</b>	<b>65</b>
<b>ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ.....</b>	<b>69</b>
<b>ВИСНОВКИ.....</b>	<b>72</b>
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</b>	<b>75</b>
<b>ДОДАТКИ.....</b>	<b>81</b>

## ВСТУП

**Актуальність дослідження.** Музична культура України, багата на традиції та виконавські школи, відіграє ключову роль у формуванні національної ідентичності, збереженні культурної спадщини та розвитку професійного мистецтва. У цьому контексті особливого значення набуває виконавське мистецтво на духових інструментах, зокрема трубі, яка є не лише важливим компонентом оркестрової музики, а й самодостатнім інструментом із великим потенціалом для сольного та ансамблевого виконання.

Рівненщина, як один із культурних осередків Західної України, характеризується багатством музичних традицій, активним розвитком мистецької освіти та діяльністю видатних виконавців і педагогів. Проте школа гри на трубі в регіоні залишається недостатньо дослідженою у науковому та методичному аспектах. Незважаючи на значний внесок музичних навчальних закладів Рівненщини у виховання висококваліфікованих музикантів і формування регіональної виконавської традиції, цей аспект музичної культури потребує детального вивчення та осмислення.

Особливої актуальності це дослідження набуває в умовах сучасних змін у системі музичної освіти. Реформи у сфері культури й освіти, впровадження інноваційних технологій у навчальний процес, глобалізація культурного середовища та необхідність інтеграції в європейський мистецький простір ставлять нові вимоги до виконавської підготовки музикантів. Аналіз школи гри на трубі на Рівненщині дозволяє не лише виявити її характерні риси, але й оцінити її потенціал для адаптації до сучасних освітніх викликів.

Крім того, дослідження сприятиме популяризації регіональної музичної спадщини та збереженню унікальних рис української культури. Розгляд науково-методичних підходів до навчання гри на трубі стане підґрунтям для вдосконалення педагогічного процесу, розширення репертуару для студентів і виконавців, а також розвитку технічних і художніх можливостей інструмента.

Таким чином, ця робота має важливе значення для української музичної культури, оскільки відкриває нові перспективи у вивченні локальних

мистецьких традицій, вдосконаленні освітньої методики та утвердженні української духової музики в національному й міжнародному контекстах.

**Зв'язок роботи з науковими планами.** Магістерське дослідження входить до плану науково-дослідної роботи кафедри духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету і складає частину наукового напрямку “Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя”. Тему наукової роботи затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету.

**Метою дослідження є** комплексне вивчення ролі труби в мистецькому просторі Рівненщини, зокрема її історичного розвитку, сучасного стану та значення в культурному житті регіону, а також виявлення специфіки регіональної виконавської школи гри на трубі. Дослідження спрямоване на аналіз творчої, педагогічної та концертної діяльності виконавців і колективів, визначення внеску місцевих музикантів у розвиток виконавської культури, а також на розробку рекомендацій щодо збереження й популяризації традицій гри на трубі.

Для досягнення поставленої мети дослідження визначено наступні **завдання:**

- визначити історичні етапи розвитку виконавства на трубі в мистецькому просторі Рівненщини та простежити їх вплив на формування сучасних музичних традицій;

- проаналізувати діяльність виконавців, творчих колективів та педагогів, які зробили значний внесок у розвиток виконавської школи гри на трубі в регіоні;

- вивчити методичні підходи до викладання гри на трубі у мистецьких навчальних закладах Рівненщини та оцінити їх вплив на професійне становлення виконавців;

- узагальнити дані про участь виконавців на трубі в культурно-мистецьких заходах Рівненщини, таких як фестивалі, конкурси та концерти,

для визначення її значення в популяризації музичного мистецтва регіону.

**Об'єкт дослідження** – школа гри на трубі в культурно-мистецькому просторі Рівненщини.

**Предмет дослідження** – науково-методичні підходи до навчання гри на трубі та виконавські особливості трубної школи Рівненщини в контексті розвитку регіональної музичної культури.

**Методологічну та теоретичну основу** дослідження становлять праці провідних науковців у галузі історії розвитку українського виконавства на духових та ударних інструментах ( В. Апатський, А. Карп'як, В. Богданов, В. Громченко, П. Круль В. Посвалюк, Ю. Рудчук, С. Цюлюпа ); наукові дослідження в царині історії та методики навчання гри на трубі ( В.Посвалюк, І. Гишка, О. Концевич, О. Варянок, П. Вакулюк, К. Посвалюк, О. Плохотнюк, С. Цюлюпа, Є. Білий) та ін.

Цікавими та корисними для нашого дослідження є наукові роботи, присвячені розгляду питань організації конкурсів виконавців на духових та ударних інструментах в Україні (В. Апатський, В. Посвалюк, С. Цюлюпа, Т. Прокопович, Р. Вовк, Я. Садівський).

Концепція дослідження спирається на застосування комплексу наукових **методів**, що забезпечує всебічний аналіз науково-методичних і виконавських аспектів школи гри на трубі на Рівненщині, сприяючи виявленню її значення для розвитку української музичної культури.

- історико-культурологічного методу, що дозволяє проаналізувати розвиток школи гри на трубі на Рівненщині в контексті еволюції музичної культури регіону та України загалом;

- метод порівняльного аналізу, який використовується для визначення особливостей виконавських і педагогічних традицій трубної школи Рівненщини у порівнянні з іншими регіональними музичними школами;

- метод системного підходу, спрямованого на комплексний розгляд педагогічних і виконавських аспектів навчання гри на трубі, їх взаємозв'язків і впливу на формування музичної традиції;

- метод аналізу й узагальнення педагогічного досвіду, що дає змогу дослідити сучасні науково-методичні підходи та практики викладання гри на трубі у музичних навчальних закладах Рівненщини;

- емпіричні методи (спостереження, інтерв'ювання та опитування).

### **Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів.**

Здійснено комплексний аналіз ролі труби в мистецькому просторі Рівненщини, що дозволяє доповнити наукове уявлення про її місце в культурному житті регіону.

Дослідження виявляє специфіку регіональної виконавської школи гри на трубі, аналізує етапи її розвитку та досліджує вплив місцевих виконавців, педагогів і композиторів на формування музичних традицій Рівненщини. У роботі також систематизовано педагогічний досвід викладання гри на трубі в мистецьких навчальних закладах регіону, що дозволяє оцінити його вплив на підготовку професійних музикантів. Крім того, у роботі досліджено участь труби в репертуарі місцевих духових оркестрів, естрадно-джазових ансамблів і народних колективів, що дає змогу глибше зрозуміти її роль у культурному житті Рівненщини. Таким чином, дослідження розширює уявлення про місце труби в культурному та педагогічному контексті України, особливо в аспекті регіональних музичних традицій.

**Практичне значення одержаних результатів** полягає в тому, що результати дослідження можуть стати основою для розробки нових методичних рекомендацій і програм, орієнтованих на підготовку висококваліфікованих музикантів, а також для покращення педагогічних підходів у навчанні гри на трубі.

Крім того, дослідження може бути корисним для організаторів культурних і мистецьких заходів, зокрема фестивалів та конкурсів, оскільки

дозволяє краще розуміти місце труби в культурному житті регіону та сприяти її популяризації серед молоді.

**Організація дослідження.** Дослідження відбувалося у три етапи протягом 2024 - 2025 років, згідно затвердженого календарного плану були зроблені наступні заходи з реалізації написання магістерської кваліфікаційної роботи:

### *Перший етап.*

На першому етапі (вересень-грудень 2024 р.) відбулось затвердження теми магістерського дослідження „Школа гри на трубі в культурно-мистецькому просторі Рівненщини: науково-методичний та виконавський аспекти”. Розроблено та узгоджено з науковим керівником структуру написання кваліфікаційної роботи згідно до нормативних вимог. На цьому етапі вивчався стан розробки даної проблеми в її теоретичному аспекті.

Була зібрана і проаналізована наукова історична, мистецтвознавча, педагогічна література з питань магістерського дослідження, визначені та сформульовані категоріально-понятійний апарат дослідження (об’єкт, предмет, завдання та методи дослідження). Узагальнено основні поняття визначеної проблематики, написаний вступ та перший розділ магістерського наукового дослідження.

### *Другий етап.*

На другому етапі відбулось редагування I розділу кваліфікаційної роботи. У березні 2025 р. на засіданні кафедри духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва РДГУ відбувся звіт щодо написання I-го розділу, внесення виправлень і коректив, запропонованих членами науково-педагогічного складу кафедри. Впродовж квітня-вересня був написаний другий розділ магістерської роботи, відредаговані висновки до двох розділів та загальні висновки.

На **третьому етапі** був уточнений список використаних джерел та

оформлені додатки наукової магістерської роботи, проведено редагування та оформлення наукового дослідження, визначені основні етапи презентації магістерського дослідження на захисті.

**Апробація результатів дослідження.** Положення та висновки магістерського дослідження обговорювалися на XVII Міжнародній науково-практичній конференції "Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя", дистанційно, 29 квітня 2025 року.

Положення та результати магістерського дослідження доповідались та обговорювались на засіданнях кафедри духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету.

**Публікації.** За результатами кваліфікаційної роботи були підготовлені та опубліковані статті: «Культурно-історичні передумови становлення та розвитку школи гри на трубі на Рівненщині» в науково-методичному журналі «Нова педагогічна думка». №1, 2025 р. С. 109-114.

та стаття «Формування виконавських традицій гри на трубі в контексті музичного життя Рівненщини» в збірнику наукових праць "Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя", № 17, Упорядник С.Д. Цюлюпа, редакція "Волинські обереги", м. Рівне, 2025 р. С. 29-35.

**Структура роботи.** Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Повний обсяг роботи складає 93 сторінки, з них 74 сторінки основного тексту. Список використаних джерел становить 66 найменувань.

# РОЗДІЛ І

## ЕВОЛЮЦІЯ ШКОЛИ ГРИ НА ТРУБІ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

### 1.1. Етапи розвитку виконавської школи гри на трубі в Україні.

Духовний і творчий потенціал сучасного українського суспільства є одним із ключових ресурсів країни, особливо в умовах розвитку незалежної держави. Тому вивчення історії та сучасного стану української музичної культури набуває великого значення, зокрема аналіз специфіки національного музичного мистецтва, виконавства та освіти, з огляду на реальні умови їх розвитку. Важливим напрямом є дослідження формування української національної школи гри на духових та ударних інструментах, її становлення та перспективи в сучасному музичному контексті.

Духові інструменти є одними з найбільш поширених в музичній практиці людства. Вони володіють унікальним тембром, виразною артикуляцією та великими технічними можливостями, що дозволяє їм займати важливе місце у музичній культурі різних народів. З огляду на це, надзвичайно важливим є всебічне дослідження розвитку української національної школи гри на духових та ударних інструментах, починаючи з аналізу історії становлення оркестрової гри в Україні і закінчуючи вивченням сучасних проблем і перспектив розвитку духового музично-виконавського мистецтва в нашій країні.

Останнім часом у наукових дослідженнях, що стосуються мистецтва гри на духових інструментах, дедалі частіше порушуються питання розвитку різних виконавських шкіл. Серед основних праць у цій галузі можна відзначити дослідження В.М. Апатського, В.Т. Посвалюка, В.О. Богданова, А.Я. Карпяка, Ф.П. Крижанівського, С.Д. Цюлюпи, Я.В. Сверлюка та інших. Історичні та методичні аспекти виконавства на трубі також стали предметом уваги багатьох видатних авторів — музикантів, педагогів і науковців. Питання, пов'язані з виконавством гри на трубі, знайшли своє відображення в історичній, культурологічній та музикознавчій літературі. Проте історія

розвитку духового інструментального виконавства на Рівненщині досліджена лише частково і представлена переважно у вигляді окремих статей та публікацій. Зокрема, ця тематика висвітлюється в роботах завідувача кафедри духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва РДГУ, заслуженого діяча мистецтв України, професора, кандидата педагогічних наук С. Д. Цюлюпи. Також до її розробки долучаються доценти названої кафедри М.М. Терлецький, О.П. Палаженко, старший викладач С.С. Димченко, які піднімають відповідні питання у своїх наукових статтях.

Брак ґрунтовних наукових досліджень, що охоплюють комплексне вивчення еволюції виконавської майстерності гри на трубі на Рівненщині як важливого соціокультурного та художнього феномену, визначив актуальність цієї проблеми і став основою для вибору теми роботи.

Історичні джерела свідчать, що труба пройшла тривалий процес розвитку. Спершу вона виконувала функцію сигнального інструмента, але згодом її почали використовувати під час урочистих та обрядових подій у громадах. Уже в X столітті з'явилися європейські зразки труб, які залишалися популярними майже три століття.

Наприкінці XIII століття труби стали розрізняти за висотою звучання: дискантові, тенорові, альтові та басові. Ці інструменти залишалися в музичній практиці аж до XIX століття, коли винайдення "вентильного механізму" сприяло переходу від натуральних труб до хроматичних у строях А, В, С, та ін.

У XX столітті з'явилися різновиди труб, які й сьогодні користуються популярністю. Труба in C вирізняється можливістю виконання у високих регістрах, тоді як труба in B має м'якший і об'ємніший звук. Для виконання барокової музики музиканти застосовують трубу-пікколо in B, яка звучить на октаву вище від звичайної. До інших типів належать мала труба in D або in Es, а також альтова й басова труби. Корнет, відомий своєю технічною досконалістю, має м'яке, оксамитове звучання. Серед представників сімейства

бюгельгорнів виділяється сопрановий флюгергорн, який часто використовується в оркестрових і ансамблевих творах [39].

На світовій сцені музиканти широко використовують труби різних строїв і типів, проте українським виконавцям тривалий час це було недоступно через високу вартість таких інструментів.

Унікальні можливості труби, її насичений тембр і роль як сольного та оркестрового інструмента завжди привертала увагу композиторів. Це сприяло активному розвитку шкіл виконавства на трубі та утвердженню її значущості в музичному мистецтві.

Становлення професійної школи гри на трубі в Україні пов'язують із діяльністю музичних класів, відкритих наприкінці XIX століття при ІРМТ у Києві, на основі яких згодом було створено музичне училище. Серед перших викладачів класу труби згадуються Г. Данилов, Т. Клименко, С. Поліщук і М. Подгорбунський, учень В. Вурма. Усі вони були також солістами оркестру Київського оперного театру, що сприяло їхньому авторитету як педагогів.

Формування київської виконавської школи гри на трубі тісно пов'язане з ім'ям Вільгельма Вурма — видатного музиканта німецького походження, професора Петербурзької консерваторії. Його учні стали чудовими виконавцями, багато з яких згодом працювали в Україні. Одним із найвідоміших був Микола Подгорбунський, який на початку XX століття розпочав викладати в Київському музичному училищі. Він навчав гри на трубі, валторні та тромбоні, а його учні, такі як В. Яблонський, І. Василевський, М. Карашевський, стали видатними музикантами та педагогами, продовжуючи розвивати традиції школи.

Згадуючи київську трубну школу, неможливо не відзначити ім'я П. Рязанцева, відомого трубача, чия діяльність була широко відома за межами України. Він був випускником Харківського музичного училища, де навчався в класі труби А. Юр'яна, і довгий час працював солістом симфонічного оркестру Київського театру опери та балету. Крім того, Рязанцев викладав у Київській державній консерваторії, де його педагогічна діяльність залишила

глибокий слід. Серед його учнів — багато талановитих трубачів, зокрема Г. Орвід, майбутній професор Московської консерваторії, який також став видатним педагогом і виконавцем.

На початку ХХ століття клас труби в Київському музичному училищі очолював видатний трубач і педагог В. М. Яблонський, який був випускником цього навчального закладу. Він також працював солістом оркестру С. Кусевицького та оркестру Київського театру опери та балету. Впродовж своєї педагогічної діяльності Вільгельм Яблонський виховав цілу низку видатних музикантів, серед яких соліст Великого театру СРСР Ф. Ригін, а також М. Полонський, О. Лисенко, М. Бовкун, С. Попов, М. Бердієв, В. Посвалюк та інші, які зробили значний внесок у розвиток музичної культури.

Першим викладачем труби в Київській консерваторії був А. Бальбони, після нього цей клас очолювали П. Рязанцев, В. Яблонський, М. Бердієв, В. Посвалюк та М. Баланко. Нині кафедру мідних та ударних інструментів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського очолює заслужений артист України, професор Микола Якович Баланко, а також працюють за сумісництвом О. Чуприна та К. Посвалюк.

У 1934 році при Київській консерваторії була створена спеціалізована десятирічна школа, і першим викладачем класу труби в ній став визначний педагог і виконавець І. М. Кобець. Він є автором численних науково-методичних робіт і автором першої в Україні школи гри на трубі. Крім того, І. Кобець викладав в оперній студії при консерваторії та в Київському музичному училищі імені Р. Глієра.

У кінці 90-х років ХХ століття в Київському університеті культури і мистецтв була створена кафедра духових та ударних інструментів. На цій кафедрі клас труби протягом різних періодів очолювали М. Дешко, І. Федоренко, В. Посвалюк та В. Давиденко.

Музична культура Галичини, а особливо Львова, є надзвичайно багатогранною та складною. Вона акумулювала національні, побутові та родинні традиції народів, які здавна населяли ці землі. Завдяки своєму

географічному розташуванню, Львів мав важливе стратегічне, соціальне та політичне значення з самого початку свого існування, що датують різні історичні джерела X або XII століттям. Найвищого розквіту місто досягло під час приєднання до Речі Посполитої. У цей період Львів став центром польських, німецьких, українських, австрійських, латинських, вірменських та єврейських громад, що значно збагатили місто своїм етносом, традиціями та неповторним колоритом, піднявши культуру Галичини на новий рівень.

Протягом всієї історії цей край був глибоко пов'язаний з музичною культурою, адже музика займала важливе місце в житті різних верств населення. Вона прикрашала побут шляхетської знаті, супроводжувала обрядові пісні та танці серед селян і міщан, звучала в храмах, підносячи Службу Божу. Музика також мала важливе значення в суспільному житті міста, де, наприклад, на службі міського магістрату працювали барабанщики та сурмачі, що сповіщали громадян про час доби, небезпеку чи важливі події. Трубачі зустрічали почесних гостей фанфарами, що також було частиною міської культури.

Це все стало підґрунтям для створення спеціалізованих шкіл, де майбутніх органістів та сурмачів навчали музичної грамоти. При домініканських монастирях були засновані капели, де набирали хористів та виконавців на духових інструментах. Ще на початку XV століття у Львові функціонували міські школи, а також католицькі та православні заклади, де дітей навчали співу та музичній грамоті.

У православному середовищі Львова навчальні заклади з'явилися пізніше, ніж у римо-католицькому, однак важливим моментом у розвитку освіти та музичної культури стало відкриття у середині XVI століття школи за сприяння Львівського Успенського Ставропігійського Братства, яка фінансувалася руською громадою. Такі школи поступово виникали в усіх куточках Галичини.

Львів також був осередком різноманітних "музикантських братств", що об'єднували органістів, трубачів, лютністів і навіть єврейські, яничарські та

циганські капели. Музиканти, які не входили до жодного товариства, активно брали участь у житті міста, що суттєво вплинуло на поширення різних музичних традицій. Це дозволило мешканцям різних соціальних верств ознайомитися з різними стилями музики — від сільської до міської, від релігійної до розважальної, а також з різними музичними жанрами та композиціями, що об'єднували традиції та новаторські течії.

Професійне виконавство на трубі у Львові має глибоке коріння, яке мистецтвознавці пов'язують із виникненням різноманітних товариств та братств ще в XVI столітті. Саме тоді в історичних джерелах з'являються перші згадки про трубачів, зокрема про членів Львівського музичного братства Якова Боярина та Іштвана, які стали важливими фігурами в розвитку виконавства на цьому інструменті в місті.

На початку XX століття у Львові функціонували три консерваторії, які згодом були реорганізовані, і на їхній основі, у 1939 році, була створена Львівська державна консерваторія імені М. Лисенка. Відомо з архівних джерел, що першим викладачем по класу труби в цьому вищому музичному закладі був Й. Фюхрлінг. Однак, на жаль, імена засновників та перших керівників класу труби Львівської консерваторії не збереглися до нашого часу. У сорокові роки XX століття цей клас вів Андрій Васильович Жубр, соліст оркестру Львівського оперного театру.

Після А. Жубра на посаді викладача класу труби Львівської державної консерваторії імені М. Лисенка його замінив В.О. Швець — учень та видатний педагог, який також був талановитим виконавцем. В. Швець поєднував свою викладацьку діяльність з роботою солістом оркестру Львівського театру опери та балету, вносячи значний вклад у розвиток як професійного виконавства, так і педагогічної діяльності в музичній школі міста.

На межі тисячоліть клас труби Львівської консерваторії очолювали І. С. Гишка та П. В. Вакалюк, які зробили значний внесок у розвиток виконавської школи труби в місті. Пізніше їх замінив Р. Наконечний, випускник того ж навчального закладу, учень В. Швеця, який здобув високу репутацію як

виконавець і педагог. Разом з Олегом Вар'янко, Роман Наконечний продовжує свою педагогічну діяльність на кафедрі духових та ударних інструментів Львівської музичної академії імені М. Лисенка. Вони обидва є важливими фігурами у сучасному музичному житті Львова, активно працюючи над підготовкою нових поколінь трубачів і зберігаючи традиції львівської виконавської школи.

Національна Академія сухопутних військ імені гетьмана П. Сагайдачного — провідний навчальний заклад України, що готує офіцерів для сухопутних військ. Історія Академії розпочалась наприкінці ХІХ століття з імператорської королівської школи кадетів у Львові. Після розпаду Австро-Угорщини тут розташовувався Польський кадетський корпус, який був розформований радянською владою. Згодом це приміщення стало осередком піхотного училища, військового госпіталю, штабу танкової дивізії, а з 1947 року — військово-політичного училища. З 1992 року навчальний заклад став Львівським військовим інститутом, а з 2005 року — Львівським інститутом сухопутних військ імені П. Сагайдачного, отримавши статус Національної Академії в 2009 році.

Клас труби цього навчального закладу довгі роки очолює відомий музикант, науковець Ігор Семенович Гишка.

Говорячи про львівську виконавську школу гри на трубі, не можна не згадати Михайла Івановича Хованця — трубача, військового диригента, підполковника, викладача диригування та військово-оркестрової служби військово-диригентської кафедри Національної академії сухопутних військ імені гетьмана П. Сагайдачного.

Львівський музичний фаховий ліцей імені С. П. Людкевича, заснований у 1939 році на базі Львівського вищого музичного інституту імені М. Лисенка, з самого початку включав відділ духових та ударних інструментів, який наразі очолює заслужений артист України І. В. Проців. З 1990 по 2001 рік клас труби в ліцеї очолював Ігор Семенович Гишка. Сьогодні цей клас ведуть заслужений артист України, доцент Львівської музичної академії імені М. Лисенка, член

Гільдії трубачів-професіоналів України Р. М. Наконечний (за сумісництвом) та його син, талановитий музикант і педагог А. Р. Наконечний.

Клас труби Львівського училища культури (фаховий коледж культури і мистецтв) був створений з початку існування закладу та здобув значну популярність завдяки висококваліфікованим викладачам, серед яких були А. Ю. Поплавський, Д. Д. Фенюк та І. С. Василів. Ці педагоги не лише викладали, а й активно розвивали виконавську школу, виховуючи талановитих музикантів, що стали відомими в Україні та за її межами.

Львівський державний музичний ліцей імені Соломії Крушельницької, заснований у 1939 році, розпочав свою діяльність як школа для обдарованих дітей, де одразу був відкритий відділ духових та ударних інструментів, у тому числі для навчання гри на трубі. Першим викладачем цього класу був Яків Іцкович Портной, який працював до початку Другої світової війни. У період з 1944 року, після реорганізації школи в 10-річку, клас труби вели П. Кирейчук та А. Жубр. З 1950-х років клас очолював М. Відейко, а з 1960 року – В. Швець. Сьогодні клас труби в ліцеї ведуть Р. Наконечний та І. Вар'янка.

Одеська професійна школа гри на трубі має давні корені, що сягають XIX століття, коли Одесу почали називати "Південною Пальмірою". Значний вплив на розвиток одеської трубної школи мали гастролі відомих виконавців, серед яких німецький трубач Венда, чеський музикант А. Якеш і німецький віртуоз В. Вурм.

У кінці XIX століття в Одесі були відкриті музичні класи, де першим викладачем труби та засновником духового оркестру став Д. Пурпурин, артист оркестру оперного театру. Пізніше ці класи переросли в музичне училище, в якому клас труби очолив М. Адамов. Однак його викладацька діяльність у училищі була короткою — він був запрошений солістом до оркестру Великого театру в Москві, а згодом став професором Московської консерваторії.

Протягом різних років клас труби в Одеському музичному училищі вели видатні педагоги, серед яких А. Грабау, Р. Козловський та Л. Могилевський. Особливе місце в історії одеської трубної школи займає Л. Могилевський, чия

творча та педагогічна діяльність справила значний вплив на розвиток цього напрямку. Леоніда Могилевського вважають фундатором професійної виконавської школи в Одесі. За роки своєї педагогічної роботи він виховав багато талановитих виконавців і педагогів, серед яких автор концерту для труби з оркестром Г. Леонов, М. Фрумін, а також видатний виконавець та композитор Р. Свірський, який є автором двох концертів для труби з оркестром та цікавих п'єс для труби з фортепіано.

Першим викладачем класу труби в Одеській консерваторії імені А. В. Нежданової був Л. Могилевський, який також викладав у музичному училищі. На кафедрі духових та ударних інструментів Одеської консерваторії працювали учень Могилевського Г. Леонов, В. Луб, а нині — його учень Ігор Борух, випускник Тернопільського музичного училища (клас труби Мирона Старовецького). Ігор Борух довгий час був артистом симфонічного оркестру Одеського театру опери та балету (1976-1982 рр.) і симфонічного оркестру Одеської обласної філармонії (1982-1984 рр.), а з 1984 року став викладачем труби в ОДА імені А. В. Нежданової.

Одеська школа гри на трубі зробила вагомий внесок у розвиток духового мистецтва як в Україні, так і за її межами, виховуючи талановитих виконавців, композиторів і педагогів, які продовжують розвивати цю традицію.

Історія Харківської професійної виконавської школи гри на трубі починається з 1883 року, коли було відкрито музичне училище, випускником якого став майбутній викладач Київської консерваторії П. Рязанцев.

Першим викладачем класу труби Харківської консерваторії, заснованої наприкінці XIX століття, став випускник Празької консерваторії Ф. Губічка. Надалі клас труби очолювали такі видатні педагоги, як В. Катанський та соліст симфонічного оркестру оперного театру Ф. Пархомов, який підготував цілу плеяду яскравих виконавців, серед яких Ф. Жогов, А. Родман, О. Лібман та А. Бевз.

З перших років існування Харківської консерваторії було відкрито клас корнета-а-пістона, який став основою для подальшого розвитку цього

інструменту в регіоні. Засновником класу та першим викладачем був талановитий виконавець і соліст Харківського симфонічного оркестру театру опери та балету В. Антонов.

Формування Донецької школи гри на трубі розпочалося з відкриттям музичного училища, де клас труби вів Л. Степановський, учень професора В. Яблонського. Цей педагог став основою для розвитку трубної майстерності в регіоні, виховуючи таких видатних учнів, як лауреат міжнародних конкурсів, соліст симфонічного оркестру Великого театру І. Павлов, соліст оркестру Донецької філармонії і викладач Донецького музично-педагогічного інституту М. Солонський, відомий джазовий трубач В. Колесніков, а також С. Грималюк та інші.

У 1990 році в Донецьку було засновано музично-педагогічний інститут, де клас труби очолили М. Солонський та Д. Кирєєв. Пізніше, коли інститут було реорганізовано в Донецьку державну музичну академію імені С. Прокоф'єва, клас труби продовжували вести видатні педагоги, зокрема заслужений артист України В. Подольчук, який є випускником Тернопільського музичного училища (клас труби М. Старовецького), а також випускник Одеської консерваторії.

Видатні представники донецької виконавської школи гри на трубі включають таких талановитих музикантів і педагогів, як М. Кормушин, соліст Шанхайського муніципального симфонічного оркестру та оркестру шахтарського ансамблю пісні та танцю УРСР "Донбас"; М. Єрмоєнко, соліст оркестру шахтарського ансамблю пісні та танцю УРСР "Донбас" і Донецького театру опери та балету імені А. Солов'яненка; заслужений артист України В. Подольчук, соліст Донецького театру опери та балету і доцент Донецької державної консерваторії імені С. Прокоф'єва; лауреат міжнародних конкурсів С. Лавриненко, викладач Донецького музичного училища; С. Грималюк, соліст Донецького симфонічного оркестру, і О. Гавлієвський, соліст цього оркестру. Ці музиканти зробили вагомий внесок у розвиток донецької школи

гри на трубі, підвищуючи рівень виконавства та педагогічної майстерності в регіоні та за його межами.

## **1.2. Еволюція регіональних шкіл гри на трубі в Західній Україні.**

Для підвищення рівня професійної майстерності важливе значення має дослідження історії виникнення та еволюції регіональних виконавських шкіл, зокрема шкіл гри на трубі. Такий підхід дозволяє не тільки зберігати традиції і техніки, що розвивалися в певному регіоні, але й виявляти особливості навчання та виконавства, що сприяють розвитку музичної культури. Дослідження історії цих шкіл допомагає зрозуміти, як локальні музичні традиції взаємодіяли з загальними музичними процесами і як вони впливали на формування сучасного музичного виконавства.

### ***Тернопільський мистецький фаховий коледж імені С. Крушельницької***

Клас труби цього навчального закладу в різний час очолювали М. Старовецький, спеціаліст вищої категорії О. П. Баклаженко, Нині клас труби очолює заслужений працівник культури України, викладач-методист, спеціаліст вищої категорії Б. Б. Жеграй. Серед випускників відділу слід згадати заслуженого артиста України, викладача класу труби Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка Р. М. Наконечного, заслуженого працівника культури України, доцента кафедри оркестрових духових та ударних інструментів Одеської національної музичної академії ім. А. Нежданової І. М. Боруха.

Відділ духових та ударних інструментів ***Теребовлянського училища культури (Теребовлянське вище училище культури і мистецтв)*** займає важливе місце в творчому та культурному житті не тільки самого навчального закладу, але й усього Галицького Поділля. Історія цього відділу є надзвичайно цікавою та багатогранною, повною важливих подій. Його створення відноситься до 1951 року, коли технікум політосвіти був реорганізований і

став культурно-освітнім училищем, що започаткувало розвиток духових та ударних інструментів в цьому закладі.

В різний час клас труби цього навчального закладу очолювали Г. Старов, В. Кушко, Т. Юзвшин, С. Мельник, (за сумісництвом) М. Старовецький, Р. Шафран, П. Васенко.

Шляхи розвитку духової інструментально-оркестрової музики на Поділлі нерозривно пов'язані з загальним процесом становлення музичного мистецтва в Україні. Як і в інших регіонах, на Хмельниччині значну роль у культурному житті відігравали музичні товариства та цехи, що формувалися з професійних музикантів, часто — колишніх військових музикантів. Ці організації активно брали участь у громадському житті, виконуючи важливу культурну та освітню місію, а їх духові оркестри та ансамблі стали важливою частиною музичного життя місцевих громад.

Хмельниччина славна своїми музичними закладами, в яких працюють віддані своїй справі талановиті педагоги-музиканти.

*Хмельницький фаховий музичний коледж імені В. І. Заремби.* Клас труби понад 20 років очолював В. Є. Андросюк. Нині клас труби веде випускник магістратури, науковий керівник проф. С.Д. Цюлюпа, кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ Володимир Кашперський. Серед випускників закладу слід назвати заслуженого артиста України, лауреата міжнародних та всеукраїнських конкурсів Андрія Ільківа.

*Хмельницька дитяча школа мистецтв імені М. Мозгового,* клас труби довгий час очолював В. В. Ожеван – випускник Сокирянської ДМШ (клас викладача Александрова Ю.М.), Чернівецького державного музичного училища імені Воробкевича (клас викладача Ройзмана О.Л.), Харківського державного інституту культури (клас викладача Шенкарука А.М.). В різний час в школі клас труби очолювали О. Бойчук, Д. Доманський, О. Іщук, А. Манькевич.

*Клас труби у Кам'янець-Подільській ДМШ імені Ф. Ганицького* очолює викладач М. Заремський.

*Красилівська ДМШ* – клас труби очолює Ткачук А.І.;

*Дунаєвецька ДМШ*- клас труби очолює Мороз О. В.;

*Жванецька ДМШ* – клас труби очолює Морозов О. О.

*Полонська ДМШ* – клас труби очолює Ярославський В. П.

*Ізяслівська ДМШ* – клас труби очолює Трубай М.П.

*Волинський фаховий музичний коледж імені І. Стравінського.*

Клас труби цього навчального закладу в різний час очолювали Є. М. Коваль, А. С. Байдоха, В. О. Петріні, В. М. Карченя, О. В. Ковальчук. Зараз клас труби очолює випускник кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ Олександр Павлович Рудчик (клас заслуженого діяча мистецтв України, професора Цюлюпи С. Д.).

*Луцька ДМШ №1 імені Ф. Шопена.* Клас труби очолює Юрій Шрай.

*Луцька ДМШ №2.* Клас труби очолює Андрій Єдинак.

*Луцька ДМШ №3.* Клас труби очолює Віктор Лук'янчук

*Івано-Франківський фаховий музичний коледж імені Дениса Січинського.*

Клас труби цього навчального закладу в різний час очолювали: *Плахотнік М.* – після закінчення Харківської державної консерваторії був направлений на роботу у Станіславське (нині Івано-Франківське) музичне училище викладачем по класу труби.

Вакалюк Петро Васильович -закінчив Івано-Франківське музичне училищі імені Дениса Січинського (1981р.) та Львівську державну консерваторію імені М.В. Лисенка (1986 р.).

З 1988 р. працював на посаді викладача в Івано-Франківському музичному училищі імені Дениса Січинського до 2011 року. Вакалюк П. є кандидатом мистецтвознавства (2008 рік), доктором філософії (2011 рік). Був доцентом кафедри духових та ударних інструментів ЛНМА імені М.В. Лисенка, тепер заслужений діяч мистецтв України, професор Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Жибак Іван Миколайович (1988 р.) В 2014 – випускник Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка (клас викл. Наконечного Р.М.). В 2014 р. був прийнятий на роботу в музичне училище імені Дениса Січинського на посаду викладача по класу труби. На даний час є керівником та учасником ансамблю трубачів, який бере участь у різноманітних концертах, конкурсах та фестивалях.

Сабов Михайло Васильович (1947 р.) – викладач-методист, закінчив Львівську державну консерваторію, здобув кваліфікацією соліста оркестру, диригента духового оркестру, викладача по класу труби. Після закінчення консерваторії працював військовим диригентом в м. Сколе. Працює в Івано-Франківському музичному училищі з 1977 року.

Сигіль Іван Михайлович (1966 р.) - випускник Тернопільського музичного училища в 1985 р. Випускник Львівської державної консерваторії імені М.В. Лисенка в 1993 р. З вересня 2013 р. працює на посаді викладача в Івано-Франківському музичному училищі імені Дениса Січинського. Ветеран Збройних Сил України.

***Дрогобицький фаховий музичний коледж імені В. Барвінського.*** Клас труби цього навчального закладу в різний час очолювали Клонцак Віталій Васильович, Чернишов Віктор Валентинович, Красняк Роман Мирославович нині директор Самбірського коледжу культури, Гетьман Карл Анатолійович, Давидчак Любомир Євгенович, Фрадкін Гіль Борисович.

***Чернівецький фаховий коледж мистецтв імені Сидора Воробкевича.***

Клас труби цього навчального закладу в різний час очолювали Ройзман О.Л., Жубр Андрій Васильович, Маковей Василь Максимович, Петров Іван Костянтинович, Паскан Петро Васильович, заслужений артист України Кшижевський Ярослав Володимирович, Василович Богдан Васильович.

**ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ**

Виконавська школа гри на трубі в Україні пройшла складний і багатогранний шлях розвитку, який розпочався ще з функціонального використання інструмента як сигнального засобу. Згодом труба набула значення як важливий музичний інструмент у різних сферах життя, зокрема в урочистих, обрядових і духовних практиках. Історія розвитку труби в Україні тісно пов'язана з її трансформацією в європейському контексті, а також із вдосконаленням конструкції, що дозволило розширити технічні можливості та збагатити темброву палітру.

Становлення професійної школи гри на трубі в Україні відбулося завдяки відкриттю музичних класів у другій половині XIX століття, що забезпечили основу для розвитку національної виконавської культури. Значний внесок у розвиток української трубної школи зробили видатні музиканти, серед яких В. Вурм, М. Подгорбунський, П. Рязанцев, В. Яблонський та інші. Їхня діяльність сприяла формуванню виконавських традицій, які отримали продовження завдяки наступним поколінням музикантів і педагогів.

Особливу роль у розвитку школи гри на трубі відіграли провідні освітні заклади, зокрема Київська державна консерваторія, Київське музичне училище, а згодом і Львівська державна консерваторія імені М. Лисенка. Завдяки активній педагогічній діяльності їхніх викладачів вдалося не лише зберегти, а й розвинути традиції української школи гри на трубі.

Музична культура Львова, зокрема його трубна школа, має глибоке історичне коріння, яке сягає XVI століття. Завдяки багатонаціональній і культурно насиченій атмосфері міста, Львів став важливим осередком виконавського мистецтва. У подальшому розвиток професійної підготовки трубачів у Львові забезпечили діяльність видатних педагогів, таких як А. Швець, І. Гишка, Р. Наконечний та інші.

Одеса також відіграла важливу роль у формуванні української школи гри на трубі, адже це місто, з багатими культурними традиціями, здавна було центром розвитку духової музики. Завдяки діяльності Одеського музичного

училища, а пізніше - Одеської державної консерваторії імені А. Нежданової, була закладена потужна основа для виховання професійних трубачів. Видатні викладачі Одеси, серед яких Д. Пурпурин, М. Адамов, А. Грабау, Р. Козловський, Л. Могилевський, І. Борух сприяли становленню високого рівня виконавської майстерності.

У Харкові розвиток школи гри на трубі пов'язаний із діяльністю Харківської державної консерваторії, де працювали такі видатні музиканти, як В. Антонов, Ф. Губічка, В. Катанський, Ф. Пархомов та ін. Завдяки педагогічним зусиллям цих митців Харків став важливим центром підготовки трубачів, які активно виступали як у камерних, так і в симфонічних колективах

Донецьк, як один із провідних культурних центрів сходу України, також долучився до формування школи гри на трубі. У місті активно розвивалися музичні традиції завдяки діяльності Донецької державної музичної академії імені С. С. Прокоф'єва. Унікальні досягнення місцевих педагогів і виконавців забезпечили високий рівень підготовки трубачів, які ставали учасниками провідних оркестрів країни. Місто вирізнялося особливим підходом до формування виконавської техніки, акцентуючи увагу на поєднанні європейських традицій із національними особливостями.

У першому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто етапи розвитку регіональних шкіл гри на трубі в Західній Україні, що дозволяє відстежити основні тенденції та напрямки музичної освіти в регіоні. Аналіз історії формування цих шкіл демонструє важливість їхнього впливу на загальний розвиток культури України, а також на розвиток виконавського мистецтва в контексті сучасних вимог.

Особливістю регіональних шкіл є поєднання традиційних методів викладання з новітніми підходами, що відповідають вимогам сучасної музичної освіти. Важливим аспектом є інтеграція цих шкіл у загальнодержавну систему музичної освіти, яка сприяє обміну досвідом між навчальними закладами і викладачами різних регіонів.

Зокрема, Тернопільський мистецький фаховий коледж, Хмельницький музичний коледж, Волинський фаховий музичний коледж імені І. Стравінського стали не лише осередками виконавської та педагогічної майстерності, але й важливими центрами розвитку трубної школи. Із цих закладів вийшло багато талановитих музикантів, які активно продовжують свою кар'єру на національному та міжнародному рівнях, що підтверджує високу якість підготовки молодих спеціалістів.

Активна участь викладачів та випускників цих навчальних закладів у культурному житті регіону, організація концертів, фестивалів та конкурсів допомогли підвищити статус трубної школи Західної України і привернути увагу до її досягнень на всеукраїнському рівні. Збереження й адаптація традиційних методик викладання гри на трубі та їхнє поєднання з новими тенденціями дають змогу створювати міцну виконавську базу для розвитку не лише місцевих, але й загальноукраїнських музичних шкіл.

Таким чином, еволюція регіональних шкіл гри на трубі в Західній Україні сприяла не лише розвитку професійного виконавства, але й утвердженню унікальних педагогічних традицій, що мають значний вплив на формування сучасної музичної освіти України.

## РОЗДІЛ II

### РІВНЕНСЬКА ШКОЛА ГРИ НА ТРУБИ: ТРАДИЦІЇ ТА РОЗВИТОК

#### **2.1. Історичні передумови виникнення та розвитку рівненської виконавської школи гри на трубі.**

Поняття «виконавська школа» є важливим елементом музичної культури, що поєднує в собі технічні, стилістичні та педагогічні аспекти. Для музикантів-духовиків цей термін набуває особливого значення, адже він охоплює не лише інтерпретацію музичних творів, а й збереження культурних традицій. Водночас, сучасна виконавська школа постійно розвивається, інтегруючи новітні досягнення у музиці та педагогіці, пристосовуючись до сучасних музичних трендів.

Одним із важливих аспектів виконавської школи є її зв'язок з національними традиціями. Кожна школа має свої унікальні риси, які відображають специфіку регіональних або національних музичних практик. Проте в умовах глобалізації музичного простору виникає потреба в синтезі традицій та інновацій, що дозволяє зберігати національний колорит, водночас удосконалюючи техніку і манеру виконання відповідно до світових стандартів.

Приналежність до певної виконавської школи легко визначається за такими критеріями, як технічна майстерність, стиль гри, а також педагогічна методика, що передається від покоління до покоління. Спадкоємність традицій, детальне опрацювання репертуару, схильність до певних варіантів творів та їх інтерпретація визначають характер виконавської школи. Кожна школа має свої специфічні риси, що виокремлюють її серед інших, і створюють її музичну ідентичність.

У цьому контексті виконавська школа - це не лише набір технічних навичок, а й частина культурної спадщини, що продовжує розвиватися, реагуючи на зміни в світі музики та мистецтва. Вона є важливою ланкою, що пов'язує минуле з майбутнім, зберігаючи і транслюючи культуру в нових,

сучасних формах. До традиційних ознак виконавської школи належить і манера виконання, властива її представникам. Зокрема, якість звучання інструмента - тембр, динамічні нюанси, вібрато, артикуляція, дихання та постановка виконавця - є визначальними для духових інструментів, включаючи трубу. Звук стає своєрідною ознакою школи, що відображає її технічний та художній рівень.

Однією з ключових складових виконавської майстерності є також систематичний підхід до навчання, що охоплює заняття з викладачем і самостійну роботу. Система вправ, методика формування виконавських навичок і підбір репертуару становлять фундамент, на якому вибудовується якість підготовки музиканта в межах певної виконавської школи [31].

Усі зазначені особливості виконавської школи повинні бути властивими певній спільноті музикантів. Зокрема, у нашому випадку це трубачі, які працюють і творять у межах одного міста чи регіону. До цієї спільноти належать представники різних поколінь, що в різні часи були пов'язані з певним викладачем, навчальним класом чи закладом освіти. Ключовим об'єднувальним фактором для таких музикантів є їхній наставник - викладач, який формував їх професійний шлях і виконавські принципи.

З огляду на це, доцільним є детальне дослідження процесів становлення та розвитку професійного виконавства гри на трубі на Рівненщині. Такий аналіз допоможе не лише глибше зрозуміти специфіку формування регіональної виконавської традиції, але й визначити роль викладацької діяльності у передачі досвіду та вихованні нових поколінь музикантів.

Історія Рівного налічує тисячоліття. Біля сучасного села Бармаки, розташованого неподалік міста, були знайдені залишки поселень прадавніх людей, що існували понад 15 тисяч років тому. У наступні століття ці землі стали домівкою для слов'янських племен, які осіли тут і заклали основи місцевої культури.

Перша згадка про Рівне в історичних документах датується 1283 роком, коли воно входило до складу Галицько-Волинського князівства. У другій

половині XIV століття місто перейшло під управління литовських князів. Знаковою віхою в історії Рівного стало правління княгині Марії Несвицької, яка у 1492 році отримала для міста Магдебурзьке право, що забезпечило економічний і культурний розвиток громади. На знак пошани княгині Марії Несвицькій, у серпні 2006 року вдячні мешканці Рівного встановили їй пам'ятник.

Одним із важливих міських символів є майдан Магдебурзького права, де розташований виконавчий комітет Рівненської міської ради.

Упродовж історії місто неодноразово змінювало власників. З 1518 до 1621 року Рівне перебувало у володінні князів Острозьких. У другій половині XVII та на початку XVIII століття воно належало магнатам Замойським, Конєцпольським і Валуєвським. А з 1723 року місто майже на 150 років стало власністю польського шляхетського роду Любомирських.

Значні зміни в історії Рівного відбулися у 1793 році після другого поділу Польщі, коли до міста увійшли російські війська. У результаті адміністративної реформи, яка змінила устрій Волині, Рівне отримало статус повітового центру Волинського намісництва, а згодом губернії.

Напередодні Першої світової війни населення Рівного досягло майже 36 тисяч осіб, що зробило його другим за чисельністю містом Волинської губернії після Житомира. У 1916 році, під час підготовки до наступу російської армії, місто відвідали імператор Микола II та генерал Олексій Брусилов. На місці поховання солдатів, які брали участь у Брусиловському прориві, нині встановлено пам'ятний хрест [59].

Між 1917 і 1920 роками Рівне кілька разів переходило під контроль різних окупаційних сил: австро-німецьких, польських і більшовицьких. 19 вересня 1920 року польські війська остаточно зайняли місто, і до вересня 1939 року воно залишалося у складі Польщі як адміністративний центр Волинського воєводства.

Попри репресивну політику польської влади, українське культурне життя в Рівному не згасало. Тут активно діяли громадські організації

національно-патріотичного спрямування, зокрема товариство "Просвіта" імені Тараса Шевченка, яке, хоч і було закрите у 1929 році, відновило свою діяльність у 1988 році.

Чеські іммігранти, які переселялися на Волинь з території Чехії в період від 1870-х до 1940-х років, значно вплинули на розвиток музичного мистецтва в регіоні. Переселення часто здійснювалося цілими селами, а разом із родинами переїжджали також оркестрові, хорові та театральні народні колективи. Для чеської культури здавна була характерна любов до інструментальної та хорової музики, що міцно увійшло в їхній побут.

На Волині сольне та камерне виконавство чеських музикантів стало невід'ємною частиною мистецького розвитку етнокультури, знаходячи відгук як серед переселенців, так і серед місцевого українського населення. Уже на початку ХХ століття інструментальне та ансамблеве виконавство, зокрема на духових інструментах, досягло значного розквіту. Воно базувалося на академічних традиціях, що вирізняло його від народного музикування. Це сприяло формуванню однорідних інструментальних складів, які стали основою для сучасних духових оркестрів [59].

Формування та розвиток духових ансамблів і оркестрів у чеському культурному середовищі були зумовлені низкою історико-соціальних факторів. Однією з причин стала потреба вираження прогресивного духу міщанства, яке прагнуло підкреслити свою культурну ідентичність. Значний вплив також мали традиції капел австрійського королівського війська, які слугували прикладом для чеських музикантів.

Важливу роль відіграло повернення військових музикантів до цивільного життя. Вони приносили із собою не лише досвід, а й власні інструменти, які на той час зазнали технічного вдосконалення завдяки впровадженню вентильного механізму. Це нововведення сприяло покращенню якості звуку, розширенню технічного діапазону інструментів, а також дозволило хроматизувати звучання, що значно підвищило художні можливості духової музики.

З часом духові оркестри, створені різними етнічними спільнотами, зокрема чеськими переселенцями, почали відходити від військової музики, стаючи невід'ємною частиною повсякденного життя. Вони брали активну участь у святкових подіях, фестивалях, обрядах та громадських заходах у містах і селах. У місцях компактного проживання чехів практично кожне село мало свої духові оркестри, народні ансамблі та хорові колективи, які помітно збагатили місцеву культуру.

Архівні матеріали свідчать про існування таких оркестрів у багатьох волинських селах, серед яких Малин, Гільча (Гулеч Чеська), Залісся, Сенкевичівка, Великі Дорогостаї, Маковичі, Осекрива, Свинарика та інші.

Чеські переселенці зробили вагомий внесок у розвиток Волині. Їхня наполегливість у збереженні національної ідентичності, культури та згуртованості слугує прикладом для майбутніх поколінь. Їхня діяльність сприяла значному прогресу в економіці, освіті, культурі та соціальному житті регіону.

Чеська культура, яку переселенці принесли на Волинь, стала важливою частиною історії українського народу і гармонійно доповнила культурний ландшафт Волинського Полісся.

У вересні 1939 року, згідно з пактом Молотова-Ріббентропа, західноукраїнські землі відійшли до СРСР. Водночас Рівне отримало статус обласного центру новоутвореної Рівненської області в складі УРСР. У червні 1941 року, після початку німецької окупації, місто опинилося під контролем гітлерівців. Окупаційна влада дозволила заснувати газету "Волинь", головним редактором якої став Улас Самчук. У цей період активно працювали відомі діячі українського національно-визвольного руху, такі як Олена Теліга, Олег Ольжич, Ніл Хасевич та інші. Під час Великої Вітчизняної війни на території міста і навколишніх районів діяли радянські підпільні організації та партизанські загони. Рівне було звільнене від нацистських загарбників 2 лютого 1944 року.

Вулиці Рівного зберігають пам'ять про таких видатних особистостей, як Микола Костомаров, Володимир Короленко, Микола Лисенко, Іван Франко, Олексій Толстой, Симон Петлюра, Улас Самчук, Патріарх Мстислав, Федір Штейнгель та багато інших вчених, митців, письменників і громадських діячів, чиї імена стали невід'ємною частиною історії міста. Рівняни пильно бережуть пам'ять про цих людей, чия діяльність мала важливе значення для культурного та політичного розвитку.

З моменту здобуття незалежності Україною, Рівне стало важливим центром у політичному, економічному, культурному, релігійному та мистецькому житті регіону. Місто стало місцем проведення численних фестивалів і конкурсів, що стали знаковими подіями для України та зарубіжжя.

Серед таких заходів можна згадати міжнародний молодіжний фестиваль традиційної народної культури "Древлянські джерела", слов'янський фестиваль "Коляда", міжнародний фестиваль дитячого та молодіжного хорового співу "Весняні дзвіночки", свято народної творчості "Музейні гостини", міжнародний фестиваль духової музики "Сурми", всеукраїнський конкурс піаністів, а також всеукраїнський конкурс молодих виконавців (ансамблів) на духових та ударних інструментах імені В'ячеслава Старченка. Зазначимо, що у 2025 році цей конкурс є міжнародним. Крім того, проводиться конкурс виконавців на ударних інструментах імені Людвіга Котлара. Ці фестивалі та конкурси збирають талановиті творчі колективи з різних куточків світу та сприяють популяризації українського музичного мистецтва на міжнародній арені, підкреслюючи значущість національної культури у сучасному світі. "Засобом подібних академічних конкурсів ми свідомо ставимо перепону дешевій російській попсі, яка заповнила наш музичний ефір, - висловився організатор конкурсу імені В.М. Старченка Степан Цюлюпа. – Наша академічна духовна школа завжди була високого рівня. І ми покликані формувати у молоді найкращі естетичні смаки, використовуючи потужний музичний арсенал національної класики та доповнюючи його

новими творами, плекаючи молоді таланти у кращих виконавських традиціях" [59].

Становлення початкових музичних закладів освіти Рівненщини є важливою частиною культурного розвитку регіону. Вивчення цієї еволюції дозволяє глибше зрозуміти, як формувалися музичні традиції, які зберігаються й розвиваються й сьогодні.

Перші кроки до створення музичних шкіл на Рівненщині були зроблені в середині ХХ століття, коли на базі різних навчальних закладів почали відкриватися музичні класи. Спочатку це були невеликі факультативи, де учні могли навчатися гри на музичних інструментах, співу чи теорії музики. Згодом, з розширенням культурного життя області та підвищенням інтересу до музичного навчання, виникали музичні школи, які забезпечували професійну підготовку молодих музикантів.

Одним із важливих етапів розвитку стало відкриття в 1950-х роках Рівненської музичної школи, що дало старт формуванню системи музичної освіти в області. Протягом наступних десятиліть школа активно розвивалася, створюючи відділи для навчання гри на різних інструментах, вокалу та композиції. Важливу роль у становленні музичних традицій зіграло також відкриття хорових колективів, оркестрів і ансамблів, які стали невід'ємною частиною шкільної програми.

У 1980-1990-х роках, з наближенням незалежності України, в Рівненщині відбувся значний розвиток культурних і освітніх установ, зокрема музичних. З'являлися нові музичні школи та студії, які надавали освіту з різних напрямків музичної творчості. Також почали організовуватися конкурсні фестивалі та інші культурні заходи, що сприяли розвитку талановитих учнів і педагогів.

Сьогодні початкові музичні заклади Рівненщини продовжують виконувати важливу роль у збереженні та розвитку національних музичних традицій. Вони не лише дають базову музичну освіту, але й сприяють формуванню культурної ідентичності, вихованню нового покоління

музикантів, що можуть представляти Україну на міжнародних конкурсах і фестивалях.

## **2.2. Класи гри на трубі в початкових закладах музичної освіти Рівненщини, як основа професійної підготовки музиканта -духовика.**

Класи гри на трубі в початкових закладах музичної освіти Рівненщини відіграють важливу роль у формуванні майбутніх музикантів-духовиків. Ці класи є основою для професійної підготовки, оскільки саме на ранніх етапах навчання закладаються не лише технічні навички, а й емоційна чутливість, музичне мислення та творче самовираження майбутніх трубачів.

У Рівненській області на різних рівнях навчання активно функціонують класи труби в дитячих музичних школах, де навчання проводиться на високому професійному рівні. Викладачі, досвідчені педагоги та музиканти, виховують учнів, які згодом стають учасниками численних конкурсів, фестивалів та культурних заходів, здобуваючи нагороди та призи.

Навчання гри на трубі в початкових музичних школах Рівненщини базується на традиціях класичної освіти та включає в себе технічну підготовку, розвиток музичних здібностей, а також знайомство з різноманітними жанрами музики - від класики до сучасних стилів. Особливу увагу приділяють розвитку правильного дихання, техніки звукоутворення, що є основою для подальших досягнень у музиці.

Ці класи не лише дають молодим музикантам технічну базу, але й сприяють розвитку творчого підходу до виконання, формують уміння працювати в ансамблі та оркестрі, що є важливим елементом професійної підготовки трубачів. Таким чином, класи гри на трубі в початкових музичних закладах Рівненщини створюють міцну основу для подальшої професійної діяльності, відкриваючи перед учнями можливості для кар'єри в духових оркестрах, концертних залах, а також у сфері виконавської та педагогічної діяльності.

## **Рівненська дитяча музична школа № 1 імені М.В. Лисенка**

Рівненська дитяча школа №1, яка у 2009 році відзначила своє 70-річчя, є одним з найстаріших музичних навчальних закладів області. Відкриття цієї школи стало важливою подією в культурному житті міста та всього регіону. До цього часу музична освіта в Рівному здебільшого надавалась через приватних педагогів або діяла в приватних школах, таких як школа імені С. Шимановського та школа С. Нементовського, що працювали у 1926-1936 роках. Також в місті були благодійні класи при костелі та музичні студії, які діяли з 1924 року.

З моменту відкриття Рівненської дитячої музичної школи, яка пропонувала денну і вечірню форми навчання, були створені кілька відділів: фортепіанний, народних, духових і струнно-смичкових інструментів, а також вокальний для дорослих.

У роки Другої світової війни, в період з 1941 по 1944 рік, в Рівному також діяла середня музична школа імені М.В. Лисенка, яка була спрямована на навчання обдарованих дітей. Це була важлива сторінка в історії музичної освіти Рівного, адже саме ці школи закладали основи професійної музичної освіти, яка розвивалась у місті в подальшому.

У післявоєнний період Рівненська дитяча музична школа розпочала свою діяльність з 120 учнями та 11 викладачами. З того часу заклад значно зріс, перетворившись на важливий осередок музичної освіти в регіоні. На сьогодні у школі навчається близько 1000 учнів, і навчання проводиться на шести відділах. Школа має 111 викладачів, багато з яких є колишніми її випускниками, які продовжили свою освіту в провідних музичних навчальних закладах, таких як консерваторії, академії музики, мистецькі факультети та інститути. Це свідчить про високий рівень професіоналізму викладацького складу і стійку традицію якісної музичної освіти, яку школа підтримує вже багато років.

Гордість Рівненської дитячої музичної школи — це її талановиті випускники, які продовжують музичні традиції, здобуті в закладі. Серед них — видатні особистості в галузі музичного мистецтва, які здобули визнання на міжнародній арені.

До відкриття Рівненського музичного училища в 1955 році, Рівненська дитяча музична школа виконувала важливу роль не лише як навчальний заклад, а й як методичний центр. Вона надавала консультації керівникам художньої самодіяльності, які працювали на теренах Рівненщини, сприяючи розвитку музичної освіти та культурного життя в регіоні. Завдяки цьому, школа стала важливим осередком музичної діяльності, де накопичувався досвід і знання, які потім передавалися іншим навчальним закладам і колективам. Це також сприяло підвищенню рівня музичної культури серед населення, а сам заклад став важливим центром не тільки для учнів, а й для культурних діячів області.

**Викладачі класу труби відділу духових та ударних інструментів  
Рівненської музичної школи №1 імені М.В. Лисенка**

*Назарець Євген Миколайович* - важлива постать в культурному житті Рівненщини. Народжений у селі Новомильськ Здолбунівського району, цей талановитий трубач, педагог, диригент і адміністратор став вагомою частиною музичної освіти та культури області.

Після закінчення Рівненського музичного училища в 1959 році, де він навчався у класі труби Ю. Л. Бокія, він продовжив працювати викладачем у Рівненській дитячій музичній школі № 1. Згодом, після кількох років на педагогічній посаді, він очолив Здолбунівський міський відділ культури, сприяючи розвитку культури в регіоні.

Закінчивши Рівненський культурно-освітній факультет (нині факультет музичного мистецтва РДГУ) у 1977 році, він не лише займався викладацькою діяльністю, але й був диригентом хору працівників культури Здолбунівського районного будинку культури. З 1982 року він став директором Сарненської

дитячої музичної школи, а з 1995 року продовжив свою кар'єру як викладач Здолбунівської ДМШ. Його діяльність є прикладом високого професіоналізму та відданості музичній освіті та культурі.

**Невірковець Микола Олександрович** – трубач, педагог і диригент, уродженець села Липки Гощанського району Рівненської області, народився 1 жовтня 1946 року і пішов з життя 22 березня 1987 року. Його музична кар'єра розпочалася після закінчення Липківської восьмирічної школи, коли він вступив до Рівненського державного музичного училища, де навчався в класі труби у С. Б. Корнілова з 1961 по 1965 рік.

Після закінчення училища, в 1965 році, Микола Олександрович продовжив свою педагогічну діяльність у Рівненській дитячій музичній школі №1. З 1974 року він став викладачем класу труби та керівником духового оркестру цієї школи, який під його керівництвом здобув численні нагороди на обласних, республіканських та всесоюзних фестивалях народної творчості.

Невірковець М. О. закінчив Рівненський культурно-освітній факультет в 1978 році, який був філіалом Київського інституту культури. Микола Олександрович працював викладачем на курсах підготовки керівників художньої самодіяльності, а також продовжував свою діяльність в Рівненській ДМШ №1, де керував духовим оркестром.

Протягом своєї педагогічної кар'єри він виховав численних талановитих музикантів, серед яких Сергій Мартинюк – соліст естрадно-симфонічного оркестру Рівненського академічного музично-драматичного театру, Петро Мартинюк – викладач класу тромбона Рівненської дитячої музичної школи № 2.

**Дзядук Микола Миколайович** – трубач і педагог, уродженець села Барки Любомльського району Волинської області, народився 1 вересня 1958 року. Його музична кар'єра розпочалася в ранньому віці, коли в 1975 році він закінчив Любомльську дитячу музичну школу, де навчався в класі труби у Є. Р. Бондарчука. У 1981 році Микола Миколайович завершив навчання в Лідському музичному училищі, клас труби В. Ф. Степанова.

Трудову діяльність він розпочав у 1981 році, працюючи викладачем класу труби та керівником учнівського духового оркестру Радунської дитячої музичної школи №1 в Гродненській області Білорусії. У 1983 році він продовжив свою кар'єру музиканта, служив в військовому духовому оркестрі в Німеччині, де набув значного досвіду. Після повернення в Україну, з 1987 по 1998 рік, він працював викладачем класу труби в Рівненській дитячій музичній школі №1 ім. М. Лисенка. Паралельно він був активним учасником джазового оркестру школи та працював концертмейстером оркестрової групи народної хорової капели Рівненського управління МВС.

Микола Миколайович може гордитися своїми випускниками, серед яких Сергій Коник (1990), Сергій Гроховський (1990), Руслан Кравчук, Тарас Харчук (1993) – випускники кафедри духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури (РДГУ), Сергій Супрунюк (1990) – випускник Рівненського музичного училища та Київської консерваторії ім. П. І. Чайковського, Олексій Бритюк (1992) – випускник Рівненського музичного училища, Сергій Душнюк (1997) – учень Рівненського училища культури і мистецтва та інші талановиті музиканти.

Педагогічна діяльність Миколи Миколайовича та його внесок у розвиток музичної освіти Рівненщини залишили значний слід в культурному житті регіону.

*Дубчак Леонід Леонідович* – трубач, педагог, адміністративний працівник, народився 25 квітня 1966 року в селі Забороль Рівненського району Рівненської області, помер у 2024 р. У 1984 році він закінчив Дубенське культурно-освітнє училище і почав свою професійну діяльність як завідувач клубу в селі Котів Рівненського району.

У 1993 році Леонід Леонідович завершив навчання на музично-педагогічному факультеті Рівненського державного педагогічного інституту ім. Д. З. Мануїльського, де навчався в класі труби під керівництвом С. Д. Цюлюпи.

З 1995 року він розпочав викладацьку діяльність у Рівненській дитячій музичній школі №1 ім. М. Лисенка, де працював викладачем класу труби та керівником духового оркестру.

З 1998 року Леонід Леонідович обіймав адміністративну посаду інспектора відділу культури Рівненської районної державної адміністрації.

Його педагогічна діяльність і внесок у культурне життя Рівненщини залишаються важливими складовими музичної освіти області.

**Ковальчук (Цьолка) Роман Іванович** – трубач, педагог, народився 19 вересня 1978 року в місті Тлумач Івано-Франківської області. Його музична освіта розпочалася в 1994 році, коли він навчався в Тлумацькій дитячій музичній школі в класі труби В. М. Царука.

Згодом Роман поступив до Калуського училища культури, де продовжував вдосконалювати свої навички під керівництвом М. С. Марищука до 1998 року. Після цього він вступив на кафедру естрадної музики Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, де навчався в класі труби та диригування під керівництвом кандидата педагогічних наук, професора С. Д. Цюлюпи. Вже під час навчання в РДГУ він продемонстрував високу майстерність, виконуючи "Концерт" для труби з фортепіано Олександра Гедіке на державних випускних іспитах.

Після завершення навчання Роман Ковальчук розпочав педагогічну діяльність. Він став викладачем класу труби кафедри естрадної музики, а згодом - викладачем у Рівненській дитячій музичній школі №1 ім. М. Лисенка, де продовжує передавати свої знання та досвід молодим музикантам.

**Гамбель Михайло Йосипович** – завідувач відділом духових та ударних інструментів, викладач класу труби, диригент, керівник духового оркестру. Народився 11 жовтня 1953 року в місті Чортків Тернопільської області.

Михайло Йосипович розпочав свою музичну освіту в Чортківській дитячій музичній школі, де навчався в класі викладача Й.В. Цьомка. Потім він продовжив навчання в Тернопільському музичному училищі імені Г. Крушельницької, яке закінчив у 1974 році, навчався в класі М. М.

Старовецького. Після закінчення училища служив в армії в місті Коростень, де був членом штатного духового оркестру.

З 1976 року М. Гамбель навчався на кафедрі духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури, де здобув подальші професійні навички під керівництвом старшого викладача О.Г. Садового. Після завершення навчання в 1980 році, Михайло Йосипович розпочав викладацьку діяльність у Рівненському інституті культури, де працював до 1982 року.

У період з 1978 до 1982 року він також був керівником духового оркестру Будинку культури «Текстильник». Потім, з 1982 до 1988 року, служив музикантом військового духового оркестру Групи військ в Німеччині. Після цього Михайло Йосипович став викладачем Рівненської музичної школи №1, де з 1988 року працює керівником духового оркестру та завідувачем відділом духових та ударних інструментів.

Михайло Йосипович Гамбель є авторитетним педагогом, серед його учнів – чудові музиканти, такі як Віктор Шокура, Олексій Матул, Вадим Стаднюк та інші. Учні Михайла Йосиповича постійно здобувають призові місця на обласних оглядах-конкурсах, а духовий оркестр під його орудою виступав не лише в Україні, а й за її межами.

### **Рівненська дитяча музична школа №2**

Рівненська дитяча музична школа №2 була заснована 2 січня 1974 року, і її історія тісно переплітається з розвитком музично-хорового товариства в місті. Спочатку школа розпочала свою діяльність у пристосованому приміщенні на вул. С. Разіна, 87. Проте, згодом, у 1976 році, школа переїхала в більш просторе приміщення по вул. 16 Липня, 22, де до 400 учнів навчали майже 40 викладачів.

У 1988 році, завдяки підтримці місцевих органів влади, школа отримала нове, спеціально побудоване приміщення на вул. М. Островського, 13-а. Новий навчальний корпус був забезпечений усіма необхідними умовами для

повноцінного навчання: класами для індивідуальних занять, теоретичними аудиторіями, малими репетиційними залами, нотною бібліотекою та фонотекою, а також великою концертною залою на 450 місць, що сприяло розвитку музичної культури в місті та регіоні.

Рівненська дитяча музична школа №2 є одним із найбільших центрів музичної освіти на Волині, де учні мають можливість опанувати широкий спектр інструментів та дисциплін. Вона пропонує різноманітні напрямки навчання, включаючи вокал, інструментальне виконання, танці та музично-теоретичні дисципліни. Завдяки цьому школа забезпечує всебічний розвиток своїх вихованців, готуючи їх до успішного вступу в середні та вищі навчальні заклади України.

Педагоги школи висококваліфіковані і регулярно досягають успіхів на міжнародних і всеукраїнських конкурсах та фестивалях. Випускники школи продовжують навчання в провідних музичних навчальних закладах, що є підтвердженням високої якості освіти, яку вони отримують.

Створення духового відділу в Рівненській дитячій музичній школі №2 стало важливою віхою в розвитку навчального закладу. Біля його витоків стояли висококваліфіковані педагоги, які володіли глибокими знаннями та багатим досвідом. Їхній внесок у становлення та розвиток відділу залишається неоціненим, а їхні педагогічні традиції успішно продовжують нові викладачі, які приєднуються до колективу. Це забезпечує передачу цінного досвіду, формуючи потужну педагогічну базу для подальшого розвитку учнів та підтримки високого рівня виконавської майстерності.

Зразковий дитячий духовий оркестр Рівненської дитячої музичної школи №2 є важливою складовою музичного життя закладу, ставши справжньою школою майстерності для учнів відділу оркестрових духових та ударних інструментів. Успіхи колективу стали можливими завдяки професіоналізму керівників, серед яких були Ю.Г. Шапіро, В.І. Хрін, О.В. Мичко та Ю.В. Островський, які передавали свої знання та досвід новим поколінням учнів. Їхня праця стала основою для подальшого розвитку

оркестру та виховання нових талановитих музикантів. Нині керівником цього колективу є випускник кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ Анатолій Мазурок.

Клас труби в означеному навчальному закладі існує із часу заснування школи.

### **Викладачі класу труби Рівненської ДМШ № 2**

**Шапіро Юхим Григорович** – талановитий трубач, педагог. Народився 28 квітня 1941 року в місті Коростень Житомирської області.

У 1962–1966 роках навчався в Рівненському державному музичному училищі, де здобув освіту в класі труби під керівництвом С. Б. Корнілова. Після завершення навчання, з 1966 року, він служив в рядах Радянської армії.

У 1975 році Юхим Григорович організував і став першим керівником учнівського духового оркестру Рівненської дитячої музичної школи №2. Під його керівництвом колектив здобув перемогу на обласних та міських конкурсах, а також став активним учасником всеукраїнських та міжнародних фестивалів духової музики.

З 1973 до 1991 року Шапіро працював викладачем класу труби в Рівненській ДМШ №2, де навчав багатьох обдарованих учнів. Один з його випускників, Михайло Клімашевський, став відомим трубачем і солістом Петербурзького залу органної та камерної музики.

Після тривалого педагогічного шляху в Україні Юхим Григорович переїхав на постійне проживання до Чикаго (США), де продовжив свою музичну кар'єру.

**Хрін Володимир Іванович** – трубач та педагог, який зробив значний внесок у розвиток музичної освіти та виконавства в Рівненському регіоні. У 1972 році він закінчив Тернопільське державне музичне училище, де навчався в класі труби під керівництвом Мирона Старовецького. У 1980 році завершив навчання на кафедрі духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури, де його педагогом був Олексій Садовий.

Володимир Іванович значну частину своєї кар'єри присвятив роботі артистом оркестру Рівненського музично-драматичного театру. Окрім того, він багато років працював викладачем класу труби та керівником духового оркестру в Рівненській дитячій музичній школі №2, де виховав численних талановитих музикантів. Завдяки його педагогічній діяльності та участі у розвитку духового оркестру, Рівненська ДМШ №2 здобула визнання на багатьох конкурсах і фестивалях.

**Островський Юрій Володимирович** – трубач, педагог і диригент. Народився 10 червня 1964 року в місті Ужгород Закарпатської області. У 1979–1983 роках він навчався в Ужгородському державному музичному училищі. Після цього він проходив службу в армії, що також стало важливим етапом його життя.

У 1985–1989 роках Юрій Островський навчався на кафедрі духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури в класі труби Олексія Садового. Після завершення навчання, працював викладачем класу труби Квасилівської музичної школи, а з 1998 року - продовжив свою педагогічну діяльність в Рівненській дитячій музичній школі №2.

З вересня 1999 року Юрій Островський став керівником зразкового дитячого духового оркестру Рівненської ДМШ №2, що стало важливим етапом у розвитку цього колективу. Під його керівництвом оркестр здобув численні нагороди на різних конкурсах та фестивалях.

**Чорноморець Віталій Вікторович** — молодий і обдарований трубач, викладач, який розпочав свій шлях у музиці під впливом свого батька, Віктора Володимировича, який також є трубачем. Народився 1 грудня 1985 року в селі Гадячівка Вінницької області. Після закінчення музичної школи, В. Чорноморець вступив до Тульчинського училища культури, де він навчався з 2001 до 2005 року. Після закінчення училища, Віталій продовжив навчання на кафедрі духових та ударних інструментів в Інституті мистецтв РДГУ (клас завідувача кафедрою, заслуженого діяча мистецтв України, кандидата педагогічних наук, професора Степана Цюлюпи).

З 2009 року він працює в Рівненській дитячій музичній школі № 2, де не лише викладає клас труби, але й активно бере участь у музичному житті закладу, ставши організатором і керівником ансамблю "Диксиленд-бенд".

**Климчик Сергій Васильович** -директор дитячої музичної школи №2, трубач, педагог, народився 13 жовтня 1971 року в с/т Мізоч Здолбунівського району Рівненської області. Його музична кар'єра розпочалась з навчання в Мізоцькій дитячій музичній школі під керівництвом Віктора Петровича Вознюка, після чого він вступив до Дубенського культосвітнього училища, де продовжив навчання в класі труби у Бориса Леонідовича Козлова. Вже під час навчання в училищі Сергій активно брав участь у регіональних конкурсах і фестивалях як соліст та артист духового оркестру.

Після закінчення училища в 1990 році він був призваний до армії, де служив в повітрянодесантних військах. Під час служби в складі ансамблю "Блакитний ципелин" він отримав Гран-прі на конкурсі солдатської пісні "Солдатська пісня – 1991".

Після демобілізації, у 1992 році, Сергій Климчик розпочав свою педагогічну діяльність як викладач класу труби в Мізоцькій дитячій музичній школі. Впродовж 1992–1997 років він навчався на кафедрі духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури (клас професора Степана Цюлюпи та ст. викладача Олексія Садового), де здобув спеціальність керівника духового оркестру, диригента, артиста оркестру та викладача фахових дисциплін.

В 1994 році Сергій Васильович Климчик був прийнятий на посаду викладача класу труби на відділ духових та ударних інструментів Рівненської дитячої музичної школи №2.

З 1 грудня 2011 року - викладач вищої категорії, старший викладач Сергій Васильович працює на посаді директора КЗ "Рівненська дитяча музична школа №2".

Сергій Васильович Климчик активно залучений до культурно-освітньої діяльності. У 2011 та 2012 роках він був членом оргкомітету 2-го та 3-го

Всеукраїнського дитячо-юнацького конкурсу "Бурштинові нотки". Окрім цього, з 2012 року працював режисером звітних концертів Рівненської дитячої музичної школи №2, продовжуючи активно впливати на розвиток музичної освіти.

Сергій Климчик був членом журі V-го Всеукраїнського конкурсу молодих виконавців на мідних духових інструментах ім. В'ячеслава Старченка (2012 р.) та членом оргкомітету цього конкурсу в 2019-2025 роках.

На посаді директора КЗ "Рівненська дитяча музична школа №2", Сергій Васильович керує методичною радою та атестаційною комісією закладу, активно співпрацюючи з вищими навчальними закладами та організовуючи майстер-класи для викладачів з різних областей України.

За свою діяльність отримав численні нагороди та відзнаки, зокрема Подяку Виконавчого комітету Рівненської міської ради, Почесну грамоту Міністерства освіти і науки України, а також відзнаку Управління культури і туризму Рівненського міськвиконкому за сумлінне виконання посадових обов'язків.

У межах нашого кваліфікаційного дослідження вважаємо за доцільне здійснити аналіз особливостей функціонування класів гри на трубі в районних мистецьких закладах Рівненської області, проаналізувати кадрове забезпечення та визначення основних проблем і перспектив розвитку цих класів у контексті сучасних викликів мистецької освіти.

### **Березнівська музична школа**

Клас труби відсутній.

### **Вараська музична школа**

Клас труби очолює **Стискун Олександр Макарович** – завідувач відділом духових та ударних інструментів, викладач по класу труби. Навчався Олександр Макарович в Дубенському училищі культури та на музично-педагогічному факультеті Інституту мистецтв РДГУ.

Клас труби веде **Кальковець Андрій Мефодійович**. Закінчив Дубенське училище культури та хоровий відділ Інституту мистецтв РДГУ.

**Вербська музична школа.**

Клас труби в різний час вели *Дацюк Б.Ю., Дацюк Ю.О., Миколайчук А.М.*

**Володимирецька музична школа**

Клас труби відсутній.

**Гощанська музична школа.**

Клас труби в різний час вели *Авер'янов Д.В., Вознюк І.М.*

**Демидівська музична школа**

Відсутній відділ духових та ударних інструментів.

**Деражненська музична школа.**

Відсутній клас труби. Духовий відділ представлений класами флейти, саксофона, тромбона.

**Дубенська школа мистецтв.** Рік заснування - 1939

Клас труби очолює *Щепанський О.С. та Боковець В.І.* – випускник кафедри естрадної музики Інституту мистецтв РДГУ.

**Дубровицька музична школа.** Рік заснування – 1964

Клас труби очолює *Ярмошевич С.К*

**Зарічненська музична школа**

Відсутній відділ духових та ударних інструментів.

**Здолбунівська музична школа.**

Клас труби очолює *А. Шах*.

### **Зорянська школа мистецтв**

Клас труби очолює *Хиановський І.І.* – випускник кафедри духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури, клас професора Степана Цюлюпи).

### **Клеванська музична школа**

Клас труби не забезпечений викладачем.

### **Комунальний заклад «Корецька школа мистецтв»**

Клас труби вів *Сиротюк Д.М.*, нині Данилюк Володимир Михайлович – завідувач відділом духових та ударних інструментів і *Останчук Роман Олександрович* - магістрант кафедри духових та ударних інструментів РДГУ (клас заслуженого діяча мистецтв України, професора Степана Цюлюпи).

### **Костопільська школа мистецтв.**

Клас труби очолює *Максимчук Т.А.* – завідувач відділом.

### **Мирогощанська музична школа**

Відсутній відділ духових та ударних інструментів.

### **Млинівська музична школа**

Клас труби не забезпечений викладачем.

### **Острожська музична школа**

Клас труби очолює Руслан Балаушко – випускник кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, клас проф. Цюлюпи С.Д.

### **Радивилівська музична школа**

Клас труби не забезпечений викладачем.

## **Рафалівська музична школа**

Відсутній відділ духових та ударних інструментів.

## **Сарненська музична школа.**

Клас труби веде чудовий музикант і викладач Григорій Козійчук та студент кафедри духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтв РДГУ Іван Малюк, клас проф. Цюлюпи С. Д.

Таким чином, можемо зробити висновки стосовно того, що не всі районні мистецькі заклади Рівненської області мають класи гри на трубі. Це свідчить про нерівномірний розвиток інструментальної освіти в регіоні. Також виявлено, що навіть у тих школах, де класи труби існують, кадрове забезпечення не завжди відповідає потребам. Часто бракує викладачів із відповідною кваліфікацією, що ускладнює повноцінний навчальний процес і обмежує можливості учнів для професійного розвитку. Ці проблеми потребують комплексного підходу до їхнього вирішення, зокрема через залучення нових фахівців та оптимізацію роботи закладів мистецької освіти.

### **2.3. Діяльність відділів і кафедр духових та ударних інструментів у закладах вищої музичної освіти Рівненщини.**

#### ***Викладачі класу труби відділу духових та ударних інструментів Рівненського фахового музичного коледжу РДГУ***

***Бокій Юрій Леонідович*** – трубач і педагог, випускник Київської державної консерваторії ім. П. І. Чайковського, де навчався в класі труби під керівництвом професора В. М. Яблонського. У 50-60 роках ХХ століття він працював викладачем труби в Рівненському музичному училищі, зробивши вагомий внесок у розвиток музичної освіти. Саме він став ініціатором і керівником першого студентського естрадного оркестру в цьому навчальному закладі. Серед його учнів був і відомий рівненський диригент та педагог,

заслужений працівник культури України А. М. Кібита, який навчався у Ю.Л. Бокія в 1959-1961 роках.

*Прибора Владлен Миколайович* – трубач та педагог, випускник Одеської державної консерваторії ім. А. В. Нежданової. У 60-70 -х роках ХХ століття він працював викладачем класу труби в Рівненському музичному училищі.

*Корнілов Станіслав Борисович* – педагог, музикант, трубач, народився 2 червня 1934 року в м. Полтаві. Його дитинство було нелегким: після смерті матері в 1945 році та служби батька на фронті, Станіслав виховувався в дитячому будинку до 1950 року. Він вступив до Полтавського музичного училища, де навчався до 1954 року, а потім продовжив освіту у Львівській державній консерваторії ім. М. В. Лисенка. Паралельно з навчанням працював артистом оркестру Львівського театру юного глядача.

Після завершення навчання Станіслава Борисовича направили до оркестру Львівського театру опери і балету, де він працював до 1965 року. З того ж року він розпочав педагогічну діяльність, ставши викладачем класу труби в Рівненському державному музичному училищі, де працював до 1991 року. Після цього виїхав на постійне проживання в Ізраїль.

За свою трудову діяльність він був нагороджений командуванням Прикарпатського військового округу Нагрудним знаком "Відмінник культурного шефства над Збройними силами СРСР" та почесною грамотою обласного комітету профспілок. Під його керівництвом зросла ціла плеяда талановитих трубачів, серед яких Сергій Мартинюк – соліст естрадно-симфонічного оркестру Рівненського академічного музично-драматичного театру і Михайло Клімашевський – соліст Петербурзького залу органної та камерної музики.

*Кібита Андрій Миколайович* – диригент, педагог, трубач, народився 13 жовтня 1942 року в с. Новомильськ Здолбунівського району Рівненської

області. Музичну кар'єру він розпочав у Тайкурівському шкільному духовому оркестрі під керівництвом Євгена Назарця. З 1959 по 1961 рік навчався у Рівненському музичному училищі у класі труби Юрія Бокія, а з 1961 до 1964 року продовжував навчання в Новосибірському музичному училищі. Після служби в Радянській армії, Андрій Миколайович вступив до Новоросійської державної консерваторії, де навчався до 1971 року під керівництвом І. І. Бобровського.

Педагогічну діяльність А. Кібита розпочав у 1971 році в Рівненському музичному училищі, де викладав клас труби та керував духовим оркестром. У 1974 році він організував і провів авторський концерт московських композиторів, що мав великий успіх. Результати роботи колективу були зафіксовані на платівці "Грає духовий оркестр Рівненського музичного училища" у 1978 році.

У 1982 році за заслуги в культурній сфері Андрію Миколайовичу присвоєно звання "Заслужений працівник культури України". Член Всесвітньої асоціації діячів духової музики (WASBE) з 1992 року, він активно налагоджував міжнародні зв'язки з музикантами та диригентами зі США, Австрії, Франції та інших країн.

Окрім педагогічної діяльності, Кібита проявив себе як талановитий організатор, який проводив престижний Міжнародний фестиваль духової музики "Сурми" в Рівному. Його вихованці, серед яких Анатолій Сиротюк, Микола Скічко, Леонід Момот та інші, стали відомими музикантами, диригентами та педагогами.

Андрій Миколайович Кібита – це педагог, який поєднує глибокі знання, інноваційний підхід до навчання та здатність адаптувати традиційні методи до вимог сучасності, виховуючи нове покоління музикантів та диригентів.

**Козійчук Григорій Вілентійович** – трубач, педагог, диригент, народився 4 березня 1966 року в м. Костопіль Рівненської області. У 1981–

1985 роках навчався на відділі духових та ударних інструментів Рівненського державного музичного училища. Після закінчення училища почав працювати викладачем у Костопільській дитячій музичній школі, а також відслужив у Радянській армії з 1985 по 1987 рік.

Після служби Григорій Вілентійович вступив до Петрозаводської державної консерваторії, де навчався в класі труби до 1992 року. Після завершення навчання він був направлений на роботу до Рівненського музичного училища, де викладає клас труби.

Наразі Григорій Вілентійович продовжує свою педагогічну та диригентську діяльність, тривалий час очолював Сарненський муніципальний духовий оркестр, нині викладач класу труби та керівник дитячого духового оркестру КЗ « Сарненська мистецька школа» де активно працює над розвитком жанру духової музики та культурно-мистецького життя регіону.

***Борінов Володимир Миколайович*** – трубач, педагог, народився 2 листопада 1970 року в селі Немирівка Радивилівського району Рівненської області. Перші кроки в музичній освіті зробив у шкільному духовому оркестрі рідного села під керівництвом Анатолія Петровича Сірка. У 1984 році він продовжив навчання в Радивилівській дитячій музичній школі, де також навчався у Сірка А. П.

З 1986 року Володимир Борінов став студентом Рівненського державного музичного училища в класі труби під керівництвом Станіслава Борисовича Корнілова. У 1990 році він вступив до Петрозаводського філіалу Ленінградської консерваторії, де навчався у класі труби Леоніда Петровича Буданова до 1995 року. Після закінчення навчання працював музикантом у військовому духовому оркестрі Петрозаводського гарнізону.

У 1997 році Володимир Миколайович повернувся в Україну, де розпочав педагогічну діяльність, ставши викладачем класу труби в Нетішинській школі

мистецтв. Одним із його випускників є Петро Ковальчук, який наразі працює солістом оркестру Одеського оперного театру.

З 2011 року В. Борінов працював викладачем-сумісником класу труби в Рівненському державному музичному училищі. У 2012 році він був нагороджений Почесною грамотою організаційного комітету Міжнародного конкурсу трубачів імені М. Старовецького в м. Тернопіль в номінації "Кращий викладач".

Нині клас труби очолює *Сиротюк Дмитро Миколайович*.

**Викладачі класу труби Дубенського коледжу культури і мистецтв РДГУ.**

*Козлов Борис Леонідович* – трубач і педагог, ветеран Великої Вітчизняної війни, народився 12 травня 1922 року в місті Олександрія Дніпропетровської області. Його музична кар'єра розпочалась ще в юному віці, з 1937 по 1939 рік він навчався в музичній студії, а потім працював музикантом в оркестрі Олександрійського музично-драматичного театру. У роки війни Борис Леонідович служив у Радянській Армії, а також виконував обов'язки старшини оркестру надстрокової служби.

Після демобілізації в 1950 році, Козлов розпочав свою педагогічну діяльність, ставши викладачем класу труби в Дубенському училищі культури. Його викладацька робота була поєднана з активною музичною діяльністю: багато років він керував духовим оркестром ливарно-механічного заводу, зокрема, сприяв розвитку колективу та збагаченню репертуару.

За свою багаторічну працю Борис Леонідович був нагороджений медаллю «За доблесний труд до 100-річчя з дня народження В. І. Леніна» та Почесною грамотою Міністерства культури УРСР. Його педагогічна діяльність залишила вагомий слід в історії музичної освіти, а його учні продовжують сприяти розвитку духової музики в Україні.

**Михасик Андрій Сергійович** - педагог і трубач, народився 15 жовтня 1934 року в селі Киликиїв Славутського району Хмельницької області. У 1962 році він завершив навчання на відділі духових та ударних інструментів Рівненського державного музичного училища. Через чотирнадцять років, у 1976 році, закінчив Рівненський державний педагогічний інститут.

З 1962 року Андрій Сергійович розпочав свою педагогічну діяльність у Дубенському культурно-освітньому училищі, де працював викладачем класу труби. Протягом багатьох років він також обіймав посаду завідувача відділом духових інструментів, де відігравав важливу роль у формуванні та розвитку цього напрямку в музичній освіті. Його праця мала значний вплив на розвиток духової музики в регіоні та на підготовку багатьох талановитих музикантів.

**Самчук Володимир Васильович** – заслужений працівник культури України, народився 16 січня 1960 року в селі Княгинин Дубенського району Рівненської області. У 1978 році він закінчив Дубенське культурно-освітнє училище, а в 1982 році – кафедру духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури, клас труби ст. викладача Садового О.Г. Після завершення навчання був направлений на роботу в Дубенське культосвітнє училище, де викладав клас труби.

У 1983 році Володимир Васильович був призваний до лав Радянської Армії, де служив у полковому оркестрі в місті Рівне. Після демобілізації у 1984 році, він продовжив свою трудову діяльність, працюючи директором Деражненської дитячої музичної школи до 1998 року.

З 1998 по 2003 роки Самчук Володимир Васильович обіймав посаду начальника відділу культури Костопільської райдержадміністрації. З 2004 року працював заступником, а згодом і директором Обласного центру народної творчості м. Рівне, де він продовжував свою активну роботу в галузі культури та музичного виховання. На теперішній час знаходиться на заслуженому відпочинку, проживає в селищі Деражне.

**Федорук Микола Олександрович** народився 1 травня 1963 року в селі Підбрусин Млинівського району Рівненської області. З 1978 по 1981 рік він навчався в Дубенському культосвітньому училищі, а після його закінчення став художнім керівником Будинку культури в селі Семидуби.

У 1984–1988 роках Микола Олександрович продовжив свою освіту в Рівненському державному інституті культури на кафедрі духових та ударних інструментів, де навчався під керівництвом професора С. Д. Цюлюпи. Після завершення навчання в інституті він працював викладачем класу труби в Дубенському училищі культури до 1997 року, передаючи свої знання та навички майбутнім музикантам.

**Штихалюк Павло Іванович** народився 23 вересня 1948 року в селі Залужжя Дубенського району Рівненської області. У 1966 році він вступив до Дубнівського культосвітнього училища, де навчався на відділі духових та ударних інструментів по класу труби під керівництвом викладача С.А. Михасика, і закінчив його в 1967 році. Уже з другого курсу, з 1967 по 1972 рік, Павло Іванович працював артистом естрадного оркестру при районному будинку культури.

З 1969 року він розпочав викладацьку діяльність в Дубенській дитячій музичній школі, де працював до 1977 року. У 1977 році він вступив до Харківського державного інституту культури на кафедру духових і естрадних інструментів, яку успішно закінчив у 1982 році. З того ж року Павло Іванович став викладачем класу труби в Дубенському культосвітньому училищі, працюючи там на постійній основі з 1983 року.

У період з 1969 по 1977 рік Павло Іванович також працював керівником духового оркестру в різних установах: на трикотажній фабриці, в АТП, а також у Будинку культури села Привільне Дубенського району.

Павло Іванович неодноразово отримував нагороди за свою професійну діяльність. У 1970 році він став лауреатом фестивалю до 100-річчя з дня

народження В.І. Леніна, а в 1986 році — лауреатом фестивалю «Молоді голоси» в Тернополі. У 2000 році він отримав нагороду «Кришталевий жолудь» за розвиток духового мистецтва, а його колективу в тому ж році було присвоєно звання Народного аматорського колективу. У 2004 році він був нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти України» за внесок у розвиток освіти та культури.

**Бакульський Микола Васильович** народився 28 квітня 1959 року в місті Дубно. У 1974 році вступив до Дубнівського культосвітнього училища, де здобув початкову музичну освіту, закінчивши його у 1977 році. Після цього був призваний до лав Радянської Армії, а по закінченню служби повернувся до музичної освіти та влаштувався на роботу викладачем класу труби у Дубенському училищі культури.

У 1985 році Микола Васильович вступив до Рівненського державного інституту культури, де продовжив навчання в класі труби Садового О. Г. і отримав вищу освіту в 1990 році. Окрім педагогічної діяльності, він активно залучався до музичної творчості: у 1986 році взяв участь у фестивалі «Молоді голоси» в складі вокально-інструментального ансамблю «Небо», який здобув почесне звання лауреата.

Бакульський активно працював у творчих колективах училища: він був учасником духового оркестру та хору викладачів.

### ***Викладачі класу труби***

***кафедри духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету***

**Литвак Михайло Ісаакович** – трубач, педагог і диригент, народився 12 квітня 1942 року в місті Кзил-Орда Казахської РСР. Його музична кар'єра розпочалася в 1964 році, коли він вступив до Тернопільського музичного училища, яке закінчив у 1967 році. Далі він навчався в Уральській державній

консерваторії ім. М. П. Мусоргського в Свердловську (тепер Єкатеринбург), де здобув вищу музичну освіту в 1972 році.

З самого початку своєї кар'єри Михайло Ісаакович поєднував роботу викладача з виступами в різних музичних колективах. У 1956 році він почав працювати учнем майстра в артілі ім. XIX з'їзду КПРС у м. Новоград-Волинський Житомирської області, а з 1957 по 1959 рік був майстром цієї ж артілі. З 1964 по 1967 рік працював артистом Тернопільського обласного музично-драматичного театру.

Його педагогічна діяльність розпочалася в 1968 році, коли він став викладачем по класу труби в Хоростківській дитячій музичній школі. Потім, з 1971 по 1973 рік, він працював викладачем труби в Астраханському державному музичному училищі, а в 1973 році переїхав до Рівного, де став викладачем кафедри духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури, де працював до 1977 року.

Михайло Ісаакович також активно займався диригентською діяльністю. Його педагогічний досвід і знання зробили його важливим наставником для багатьох поколінь музикантів в Україні.

*Садовий Олексій Григорович* народився 29 квітня 1943 року в селі Вівчицьк Ковельського району Волинської області і помер 23 березня 2007 року в місті Рівне. Він був знаним не тільки на Рівненщині трубачем і педагогом, який виховав багато талановитих послідовників.

Олексій Григорович здобував освіту в Луцькому музичному училищі по класу труби під керівництвом Євгена Миколайовича Коваля (1960-1964 роки), а згодом навчався у Львівській державній консерваторії ім. М. В. Лисенка у класі труби професора Владислава Олександровича Швеця, отримавши кваліфікацію концертного виконавця (1967-1972 роки).

З 1964 по 1967 рік він служив у Радянській армії на посаді музиканта військового оркестру військ МВД у Львові. Після служби Олексій Григорович став солістом симфонічного оркестру Львівської філармонії та артистом оркестру Заслуженого ансамблю танцю "Юність", яким керував Мирослав Вантух.

У 1972 році Олексій Садовий розпочав викладацьку діяльність на кафедрі духових та ударних інструментів Рівненського культурно-освітнього факультету Київського державного інституту культури ім. О. Є. Корнійчука, а з 1979 року продовжував роботу вже в Рівненському державному інституті культури. У 1983 році йому було присвоєно звання старшого викладача.

Важливим етапом у його кар'єрі стало створення в 1973 році брас-квінтету викладачів кафедри духових інструментів. До складу колективу увійшли: Олексій Садовий (труба), Михайло Гамбель (пізніше Степан Цюлюпа, труба), Дмитро Полех (валторна), Петро Козоровицький (пізніше Микола Терлецький, тромбон) та В'ячеслав Старченко (труба, художній керівник). Квінтет виконував твори української та зарубіжної класичної музики, а також адаптовані для квінтету композиції, які стали популярними на сценах різних рівнів та мали успіх у радіо-ефірах.

У 1984 році на кафедрі духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури за ініціативою Олексія Григоровича Садового було створено тріо мідних духових інструментів. До складу тріо увійшли: Олексій Садовий (труба), Степан Цюлюпа (труба) та Петро Козоровицький (тромбон). Цей мобільний колектив, який концертував у більшості обласних та районних центрів Західної України, став важливим компонентом музичної культури регіону. Олексій Григорович написав низку аранжувань та перекладів для тріо, серед яких були твори, такі як: "Полонез" Ф. Е. Баха, "Прелюдія" Б. Дваріонаса, "Дивертисмент" Й. Гайдна, "Скерцо-галоп" Б. Анісімова та інші.

У репертуарі Олексія Садового були також концерти для труби з фортепіано композиторів таких як І. Гумель, М. Бердієв, Й. Гайдн, А. Арутунян, І. Леонов, Г. Томазі, О. Бьоме, Б. Ярославський, В. П'єскін та інші.

Олексій Григорович Садовий також став наставником і педагогом для багатьох високопрофесійних виконавців, диригентів духового оркестру та викладачів труби в мистецьких навчальних закладах України. Серед його учнів заслужений діяч мистецтв України, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедрою духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва РДГУ Цюлюпа С. Д., народний артист України З. Крет (диригент оркестру Рівненського академічного музично-драматичного театру), А. Вихованець (диригент Луцького муніципального духового оркестру), І. Андрієвський (соліст ансамблю пісні і танцю Прикарпатського військового округу), С. Мартинюк (соліст оркестру Рівненського академічного музично-драматичного театру), заслужений працівник культури України В. Грицай (диригент Тернопільського муніципального духового оркестру "Воля"), М. Й. Гамбель (завідувач відділом духових та ударних інструментів Рівненської ДМШ №1 імені М. Лисенка) та багато інших.

За свою тривалу і плідну педагогічну діяльність Олексій Садовий був неодноразово відзначений Почесними грамотами ректорату Рівненського державного інституту культури, Рівненського державного гуманітарного університету, Рівненською міською радою та виконавчим комітетом.

*Цюлюпа Степан Данилович* – трубач, педагог, заслужений діяч мистецтв України, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедрою духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва РДГУ. Народився 17 травня 1959 року в селі Дем'янів Галицького району Івано-Франківської області. Він є кандидатом педагогічних наук (2004), доцентом (2006), відмінником освіти України (2006), Заслуженим діячем мистецтв України (2019). З 2019 року обіймає посаду професора кафедри духових та

ударних інструментів Інституту мистецтв нині факультету музичного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету.

Освітній шлях Степана Даниловича розпочався в Бурштинській дитячій музичній школі, де він навчався з 1970 по 1974 рік у класі труби Романа Івановича Федоріва. Після цього він продовжив навчання в Львівському училищі культури (1974–1977), де здобув кваліфікацію керівника духового оркестру та культурно-освітнього працівника під керівництвом Дмитра Даниловича Фенюка.

З 1977 по 1979 рік Степан Данилович служив музикантом військового оркестру Прикарпатського військового округу в м. Яворів. Після демобілізації працював в Палаці культури «Прометей» м. Бурштин Івано-Франківської області. Згодом вступив до Рівненського державного інституту культури, де з 1979 по 1983 рік навчався в класі труби у ст. викладача О. Г. Садового та класі диригування у Заслуженого працівника культури України, доцента В. М. Старченка.

У 2000 році Степан Данилович здобув статус здобувача Київського національного університету культури і мистецтв, а в 2004 році захистив дисертацію та отримав науковий ступінь кандидата педагогічних наук. Науковим керівником був доктор філософських наук, професор Ю. Л. Афанасьєв.

Степан Данилович Цюлюпа зробив значний внесок у розвиток культури та освіти України, зокрема в педагогічній діяльності та організації культурно-просвітньої роботи.

З 2004 року Степан Данилович Цюлюпа є завідувачем кафедри духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету.

Він став володарем Гран-прі Всесоюзного конкурсу естрадної музики в місті Солігорськ (Білорусь) у 1981 році у складі джаз-оркестру "Панорама" (керівник – Володимир Шварцапель) Рівненського міського будинку культури.

С. Д. Цюлюпа є членом Гільдії трубачів-професіоналів України з 2003 року, а також Головою Асоціації діячів духової музики Рівненського обласного відділення Національної Всеукраїнської музичної спілки. Степан Данилович є членом комітету з присвоєння мистецької премії імені Германа Жуковського управління культури і туризму Рівненської обласної державної адміністрації.

Його творча діяльність охоплює участь у складі тріо та квінтету мідних духових інструментів кафедри, а також в творчих звітах кафедри і програмах симфонічного оркестру Рівненської філармонії та Рівненського обласного академічного українського музично-драматичного театру де працював артистом оркестру з 2004 до 2019 року.

Мистецькі програми, у яких він брав участь, були представлені на всеукраїнських і міжнародних конкурсах та фестивалях у Болгарії, Італії, Словенії, Македонії, Польщі та на теренах України.

Протягом своєї трудової діяльності Степан Цюлюпа реалізував низку наукових, навчально-методичних та мистецьких проєктів, зокрема: був директором та членом журі Всеукраїнського конкурсу молодих виконавців (ансамблів) на духових та ударних інструментах ім. В'ячеслава Старченка в 2005-2025 роках, а з 2013 – Міжнародного конкурсу в м. Рівне; ініціював та організував проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції "Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя", яка проходила в Рівному на базі РДГУ в 2005-2025 роках; був членом атестаційної комісії управління культури і туризму Рівненської обласної державної адміністрації у 2010-2014 роках;

став членом оргкомітету VIII-го Міжнародного молодіжного фестивалю духової музики "Сурми-2006" у м. Рівне; був головою журі регіонального конкурсу юних виконавців на духових інструментах "Концертіно" у м. Калуш, Івано-Франківська область; брав участь у складі журі VII-го Міжнародного музичного фестивалю-конкурсу "Созвучие" в м. Маріуполь у грудні 2008 року; був членом журі II-го, співголовою III-го та IV-го регіональних конкурсів юних виконавців на духових та ударних інструментах у м. Івано-Франківськ у 2010-2025 роках; був членом журі Всеукраїнського конкурсу української музики "Бурштинові нотки" у 2010 та 2011 роках; очолив журі обласного огляду-конкурсу серед учнів та викладачів шкіл естетичного виховання Рівненської області (номінація – духові оркестри та ансамблі) 3 березня 2012 року в ДМШ № 2 м. Рівне.

Студенти класу труби О. Мудраченко (2-га премія) та К. Вакулук (3-тя премія) стали лауреатами всеукраїнського конкурсу української музики "Бурштинові нотки" в м. Рівне у 2010 році. Василь Стецьків, Олександр Левчук, Денис Нагірняк - лауреати на Всеукраїнському конкурсі молодих виконавців (ансамблів) на мідних духових інструментах ім. В'ячеслава Старченка в м. Рівне в 2012 році. Олександр Левчук – лауреат 3 премії на Міжнародному конкурсі в м. Петах-Тіква, Ізраїль.

С. Д. Цюлюпа виховав низку талановитих послідовників, серед яких Олександр Сіончук – заслужений артист України, доцент кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, Роман Ковальчук – викладач класу труби кафедри естрадної музики Інституту мистецтв РДГУ, Сергій Климчик – директор ДМШ №2 м. Рівне, Олександр Рудчик – соліст Волинського академічного музично-драматичного театру та викладач музичного коледжу м. Луцьк, диригент Луцького муніципального духового оркестру, Мирослав Швець – викладач класу труби Дубенського училища культури, Олександр Шаповал – викладач класу труби Тульчинського училища культури, Василь Пужняк – директор Вікнянської музичної школи,

Чернівецька обл., Ярослав Думін – мер м. Рахів, керівник дитячого духового оркестру, Віталій Чорноморець – викладач класу труби ДМШ №2 м. Рівне та артист оркестру Рівненського обласного академічного українського музично-драматичного театру, Микола Холод – викладач класу труби в Канівському коледжі культури і мистецтв Черкаської області та інші.

**Крет Зіновій Миколайович** – народний артист України, трубач, педагог, диригент. Народився 30 жовтня 1959 р. в с. Давидів Пустомитівського р-ну Львівської обл. У 1978 р. закінчив по класу труби Львівське державне музичне училище ім. С. П. Людкевича; з 1978 по 1980 р. служив у збройних силах Радянського Союзу в дивізійному оркестрі; з 1980 по 1984 р. навчався у Рівненському державному інституті культури на факультеті культурно-освітньої роботи, спеціалізація "Оркестрові духові та ударні інструменти", кваліфікація: керівник духового оркестру, викладач фахових дисциплін, клас труби старшого викладача О. Г. Садового.

З 1981 р. працював артистом оркестру в Рівненському обласному музично-драматичному театрі; з 1991 р. – диригентом оркестру театру; з 1995 р. – головним диригентом оркестру Рівненського академічного обласного музично-драматичного театру. З 1994 р. – по сумісництву викладач, з 1998 р. – старший викладач, а з 2012 року доцент кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, автор навчальних посібників "Музика в театрі" (2011 р.) та "Хрестоматія з класу ансамблю. Брас-квінтет" (2013 р.).

**Сіончук Олександр Володимирович** – заслужений артист України, трубач, педагог. Народився 27 червня 1966 р. в с. Прислuch Полонського р-ну Хмельницької обл. У 1987 р. закінчив відділ духових та ударних інструментів Житомирського культурно-освітнього училища ім. І. Огієнка (клас труби П. Х. Доценка та Г. С. Бархударова, диригування Б. М. Фішермана) за спеціальністю "Духові та ударні інструменти (труба)". У 1991 р. закінчив кафедру духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури, клас

труби та диригування у професора С. Д. Цюлюпи, оркестровий клас – доцента В. М. Старченка, джаз-оркестр у доцента О. Д. Гайдабури). У 1989-1992 рр. працював артистом оркестру Рівненського обласного музично-драматичного театру.

З 1992 року викладає клас труби на кафедрі духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури. З 1993 р. – керівник студентського ансамблю Диксиленд-Бенд "Джокер". З 2004 року – старший викладач, згодом доцент кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв нині факультет музичного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету.

У 1994-1998 рр. був керівником народного джаз-ансамблю "Гелікон" Міського Палацу культури (м. Рівне); у 1998-1999 рр. – керівником народного ансамблю естрадної музики "Ретроскоп" Міського Палацу дітей та молоді; у 1999-2010 рр. – керівником духового оркестру Національного університету водного господарства та природокористування та джаз-оркестру.

Сіончук Олександр Володимирович – дипломант Всеукраїнського фестивалю джазової музики "Рівне-98", лауреат Міжнародного конкурсу духової музики "Сурми-2000" (м. Рівне, диплом 3 ступеня), лауреат Міжнародного фестивалю "Польсько-українські зустрічі" (м. Білосток, Польща, 2000), лауреат Третього Міжнародного конкурсу молодих виконавців "Шоу Західний Регіон" (2009 р., м. Рівне, диплом 1 ступеня). Брав участь у творчих звітах майстрів мистецтв Рівненщини у Палаці "Україна" (м. Київ, 2000-2004 рр.) та в інших культурних заходах.

Укладач навчального посібника "Ансамбль диксиленд: практичний курс" (Рівне, 2006 р., гриф Міністерства освіти та науки України від 27 грудня 2005 року, № 14/18.2-3045). Методичні рекомендації: "Особливості роботи з аматорським джазовим ансамблем 'Диксиленд'" (Рівне, 2004 р.). Автор

обробок для ансамблю диксиленд на теми українських народних пісень та мелодій.

#### **2.4. Сучасні науково-методичні та нотні видання трубачів в забезпеченні навчального процесу закладів музичної освіти Рівненщини.**

Представники Рівненської школи гри на трубі не лише займаються педагогічною діяльністю, а й активно працюють над створенням науково-методичних і нотних видань, що є важливою складовою розвитку музичної освіти. Завдяки їхнім зусиллям формуються сучасні підходи до навчання, зберігаються і примножуються традиції виконавської школи, а також розширюється репертуар для учнів, студентів і професійних музикантів.

Навчально-методичні посібники та розробки, створені рівненськими педагогами, допомагають ефективно опанувати технічні аспекти гри на трубі, удосконалювати звуковидобування, артикуляцію, дихання та інтерпретацію музичних творів. Нотні видання містять обробки, транскрипції та оригінальні твори, які урізноманітнюють навчальний процес і дають можливість юним музикантам працювати з новим художнім матеріалом.

Наукові дослідження рівненських фахівців сприяють осмисленню історії та сучасного стану виконавства на трубі, аналізу новітніх тенденцій у методиці навчання, а також популяризації української духової музики. Видання цих матеріалів має стратегічне значення для розвитку духової музики, адже без оновлення методичної бази та нотного репертуару процес навчання ризикує залишитися відірваним від сучасних виконавських вимог. Активна робота представників Рівненської школи гри на трубі сприяє не лише підвищенню рівня підготовки музикантів, а й формуванню потужної професійної спільноти, яка визначає майбутнє української духової музики.

Яскравим підтвердженням активної науково-методичної роботи рівненських педагогів є їхні численні праці, які стали важливим ресурсом для навчання та вдосконалення виконавської майстерності. Серед них варто відзначити науково-методичний доробок заслуженого діяча мистецтв України, кандидата педагогічних наук, професора, завідувача кафедрою духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва РДГУ **Степана Даниловича Цюлюпи**. Який ініціював створення та є головним редактором наукового збірника «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя», що виходить друком щороку, починаючи з 2006 року. У 17 випусках, які вже побачили світ, свої наукові праці представили викладачі, виконавці та студенти вищих мистецьких закладів з України та інших країн, зокрема Польщі, Болгарії, США, Ізраїлю, Німеччини. Видання є унікальним в Україні, оскільки охоплює питання історії, методології та сучасного розвитку духової музики, а також знайомить читачів із новими науковими, методичними та нотними виданнями українських і зарубіжних авторів.

С. Д. Цюлюпа підготував та видав низку методичних рекомендацій, що стосуються самостійної роботи студентів та виконавської майстерності, зокрема матеріали щодо особливостей самостійної роботи у класі ансамблю (1988), рекомендації з питань виконавської майстерності на мідних духових інструментах у складі естрадного оркестру (1993), методичні поради для студентів спеціальності «Музичне мистецтво» щодо підготовки до державних іспитів відповідно до кредитно-трансферної системи (2012) та рекомендації для бакалаврів мистецьких спеціальностей стосовно виконання кваліфікаційного наукового проєкту (2021). Крім того, він є автором навчальних посібників, серед яких «Хрестоматія для класу ансамблю мідних духових інструментів» (2001), «Інструментування для духового оркестру» (2008), «Історія кафедри духових та ударних інструментів Рівненського державного гуманітарного університету: минуле і сучасне» (2012), нотного

видання твору для труби з фортепіано М.В. Лисенка-Дністровського «Інтермецо» (2005). С. Д. Цюлюпа є автором перекладів для ансамблів духових інструментів, низки методичних рекомендацій та наукових статей, присвячених проблемам еволюції духового сольного та ансамблевого виконавства в Україні.

**Олександр Володимирович Сіончук** – автор методичних рекомендацій та посібника «Особливості роботи з аматорським джазовим ансамблем диксиленд» Рівне: РДГУ (2004) та навчально-методичного посібника «Український диксиленд (практичний курс)» (2020), автор перекладів для труби та ансамблів духових інструментів.

**Олексій Григорович Садовий** автор методичних рекомендацій «Музично – акустичні якості духових інструментів та техніка їх настроювання» – Рівне: РДК (1994) та «Педагогическая и идейно-воспитательная работа руководителя духового оркестра в самодеятельном коллективе» Ровно, РГИК (1990).

**Юрій Володимирович Островський**, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист є автором типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Музичний інструмент Труба» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти (2022 р.) та типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Музичний інструмент Труба» елементарного підрівня початкової мистецької освіти (2020 р.).

Юрій Володимирович є автором збірки легких п'єс для ансамблів труб у супроводі фортепіано та без нього (переклади, обробки, оригінальні твори), який був опублікований у 2022 р. під назвою «Гуртограй». В цей збірник увійшли «Двограї» у супроводі фортепіано: «На сходах», «Вівчарики», «Косарі», «Дударик», «На урок», «Веселий музикант» А. Філіпенка, «Човник», «Гопачок», «Концертна полька», «Червона рута» В. Івасюка, «Їхали козаки» обр. Ю. Островського, «Ой пам'ятаю я той час» обр. Ю. Островського,

«Гандзя», «Смерека» обр. Ю. Островського, «Квіти ромену» В. Толмачова, попури на теми закарпатських пісень «Парадички».

«Триграй» у супроводі фортепіано: «Гуцулка Ксеня», «Україна» Т. Петрененка, «Чарівна скрипка» І. Поклада. «Чотириграй» у супроводі фортепіано: «Намалюй мені ніч» М. Скорика.

«Триграї» без супроводу: «А в цьому дворі красная панна» обр. Ю. Островського, «У перетику ходила» Я. Барнича, «Вечір» Я. Степового. «Чотириграї» без супроводу: «Сонце ниенько, вечір близенько» обр. Ю. Островського, «Тиха вода» гармонізація Ю. Островського.

Юрій Островський є автором Юнацького концерту для труби з фортепіано (2022 р.).

**Гамбель Михайло Йосипович** - завідувач відділом духових та ударних інструментів, викладач класу труби, диригент, керівник духового оркестру ДМШ № 1 м. Рівне. В 2022 році видав «Методичні поради гри на трубі в дитячих музичних школах та школах мистецтв», які адресовані самодіяльним музикантам і учням дитячих музичних шкіл.

## ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

Рівненська школа гри на трубі є унікальним явищем у музичній культурі України, що гармонійно поєднує багаті традиції духової музики з сучасними тенденціями професійної освіти. Її формування базується на низці історичних передумов, серед яких вагому роль відіграли чеські переселенці, які оселилися на Волині наприкінці XIX — початку XX століття. Завдяки їхній активній музичній діяльності, впровадженню європейських виконавських традицій та організації духових оркестрів, у регіоні було закладено міцне підґрунтя для розвитку духової музики. Їхній внесок відчутно вплинув на становлення місцевої культури, зокрема через передачу професійних знань, нотної літератури та інструментів, що створило умови для подальшого розвитку виконавської школи.

Початкові музичні заклади Рівненщини, спираючись на цей історичний досвід, продовжили традиції духової музики, зокрема у викладанні гри на трубі. У другому розділі кваліфікаційної роботи надається ґрунтовний аналіз діяльності провідних педагогів класу труби закладів початкової мистецької освіти, серед яких Назарець Є. М., Шапіро Ю. Г., Невірковець М. О., Гамбель М. Й., Дзядук М. М., Хрін В. І., Дубчак Л. Л., Климчик С. В., Островський Ю. В., Ковальчук Р. І., Чорноморець В.

Під час аналізу діяльності мистецьких закладів Рівненської області виявлено, що не всі районні заклади мистецької освіти мають класи гри на трубі. Це свідчить про нерівномірний розвиток інструментальної освіти в регіоні. Навіть у школах, де такі класи є, кадрове забезпечення часто не відповідає потребам. Нерідко бракує викладачів із належною кваліфікацією, що ускладнює навчальний процес і обмежує можливості учнів для професійного розвитку. Вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу, зокрема залучення нових фахівців і оптимізації роботи мистецьких закладів.

Заклади вищої освіти Рівненщини, зокрема відділи духових та ударних інструментів Рівненського музичного фахового коледжу та Дубенського фахового коледжу культури і мистецтв, а також кафедра духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва РДГУ продовжують розвивати професійну підготовку трубачів. Діяльність викладачів означених навчальних закладів зосереджена не лише на вдосконаленні технічної майстерності виконавців, але й на збереженні національних музичних традицій, впровадженні сучасних методик навчання та розширенні виконавського репертуару.

Важливу роль у цьому відіграють педагоги, які не лише передають свій досвід молодому поколінню, але й активно сприяють збереженню й розвитку духової виконавської школи краю. Серед викладачів, які зробили значний внесок у розвиток виконавської школи гри на трубі на Рівненщині Бокій Ю. Л., Прибора В. М., Корнілов С. Б., Кібіта А. М., Козійчук Г. В., Борінов В. М., Козлов Б. Л., Михасик А. С., Самчук В. В., Федорук М. О., Штихалюк П. У., Бакульський М. В.

Ключову роль у розвитку рівненської виконавської школи гри на трубі відіграють педагоги кафедри духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва РДГУ, які не лише формують у студентів технічні та виконавські навички, але й активно впроваджують сучасні методики навчання, підтримують високий рівень виконавства та сприяють збереженню національних традицій у музиці. З цього приводу слід назвати чудових виконавців та педагогів, серед яких Литвак М. У., Садовий О. Г., завідувач кафедри, заслужений діяч мистецтв України, кандидат педагогічних наук, професор Цюлюпа С. Д., заслужений артист України, доцент Сіончук О. В.

Важливою складовою сучасної Рівненської школи гри на трубі є науково-методична робота педагогів-трубачів. У другому розділі дослідження надається ґрунтовний аналіз методичних та наукових праць, нотних видань, створених педагогами Рівненщини. Особлива увага приділяється розгляду

їхнього внеску в удосконалення навчального процесу, розвитку технічних аспектів гри на трубі та створенню нових методик для покращення виконавської майстерності. Також аналізуються аспекти популяризації української музики через ці видання та їхнє значення для інтеграції української культурної спадщини в міжнародний контекст.

Отже, Рівненська школа гри на трубі, спираючись на багатий історичний досвід продовжує розвиватися як осередок збереження національних музичних традицій та підготовки висококваліфікованих виконавців. Її діяльність є прикладом гармонійного поєднання традицій, інновацій та культурної інтеграції.

## ВИСНОВКИ

Виконавська школа гри на трубі в Україні формувалася під впливом як національних, так і європейських музичних традицій, що зумовило її багатогранний розвиток. Важливу роль у цьому процесі відігравали як окремі видатні музиканти, так і мистецькі заклади, які забезпечували підготовку професійних виконавців. Дослідження дає змогу простежити історичні особливості розвитку трубної школи, її регіональні відмінності та сучасні тенденції.

У першому розділі кваліфікаційної роботи досліджувалися загальні етапи становлення та розвитку виконавської школи гри на трубі в Україні. Аналізувалася історія еволюції труби, зокрема її перехід від функціонального застосування як сигнального засобу до становлення як повноцінного музичного інструмента.

Особливу увагу приділено трансформації технічних можливостей труби завдяки вдосконаленню її конструкції та розвитку виконавських технік. Також аналізувалися основні центри професійної підготовки трубачів, з років заснування, серед яких Київська державна консерваторія, Львівська державна консерваторія імені М. Лисенка, Одеська державна консерваторія імені А. Нежданової, Харківська державна консерваторія. Нині ці навчальні заклади мають статус національних академій музики.

Розвиток національної виконавської школи був зумовлений активною діяльністю видатних трубачів та педагогів, таких як М. Подгорбунський, П. Рязанцев, В. Яблонський, В. Посвалюк, М. Баланко, О. Чуприна, А. Ільків, А. Жубр, В. Швець, І. Гишка, Р. Наконечний, О. Варянка, Д. Пурпурин, М. Адамов, А. Грабау, Л. Могилевський, І. Борух, В. Антонов, Ф. Губічка, В. Катанський, Ф. Пархомов, а також багатьох інших. Їхні виконавські здобутки та педагогічна діяльність стали основою для розвитку української школи гри

на трубі, що інтегрувала європейські виконавські традиції з національними особливостями.

Другий розділ кваліфікаційної роботи присвячений дослідженню Рівненської школи гри на трубі, яка поєднує традиції духової музики з сучасними тенденціями професійної освіти. Описано історичні передумови її формування, зокрема діяльність чеських переселенців, які вплинули на розвиток музичного мистецтва Волині. Значну увагу приділено аналізу роботи провідних педагогів початкових закладів музичної освіти, серед яких Назарець Є. М., Шапіро Ю. Г., Невірковець М. О., Гамбель М. Й., Дзядук М. М., Хрін В. І., Дубчак Л.Л., Климчик С.В., Островський Ю.В., Ковальчук Р.І., Чорноморець В.В.

В закладах вищої музичної освіти I рівня акредитації Рівненщини (училища, коледжі) значний внесок у розвиток класу труби зробили Бокій Ю. Л., Прибора В. М., Корнілов С. Б., Кібіта А. М., Козійчук Г. В., Борінов В. М., Сиротюк Д., Козлов Б. Л., Михасик А. С., Самчук В. В., Федорук М. О., Штихалюк П. У., Бакульський М. В.

Особливо відзначено внесок сучасних педагогів класу труби кафедри духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва РДГУ, таких як старші викладачі Садовий О. Г. та Литвак М.У., заслужений діяч мистецтв України, професор Цюлюпа С.Д., заслужений артист України, доцент Сіончук О. В. У другому розділі дослідження надається ґрунтовний аналіз методичних розробок, нотних видань та наукових праць, створених педагогами Рівненщини.

Таким чином, можемо стверджувати, що розвиток виконавської школи гри на трубі в Україні є результатом багатовікових традицій та постійного вдосконалення педагогічної і виконавської майстерності. Рівненська школа стала яскравим прикладом збереження національних традицій та інтеграції в сучасний освітній і культурний простір. Видатні педагоги й музиканти

України, зокрема з Рівненщини, продовжують збагачувати виконавську культуру країни через науково-методичну роботу, підготовку молодих виконавців і популяризацію української музики на міжнародному рівні. Українська виконавська школа гри на трубі демонструє гармонійне поєднання традиційних методик із сучасними підходами, забезпечуючи високий рівень професійної підготовки трубачів, що сприяє розвитку національної музичної культури та її інтеграції у світовий контекст.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апатський В.М. Історія духового музично-виконавського мистецтва. Навчальний посібник. Київ : ТОВ «Задруга», 2010. 248 с.
2. Апатський В.М. Історія духового музично-виконавського мистецтва. Книга 2. Навчальний посібник. Київ: ТОВ «Задруга», 2012. 408
3. Апатський В.М. Основи теорії і методики духового музично – виконавського мистецтва. Навчальний посібник. Київ, НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2006. 432 с.
4. Богданов В.О. Історія музичного мистецтва України від найдавніших часів до поч. ХХ ст. : монографія. Харків : Основа, 2007. 395
5. Богданов В.О. Кріпосні капели і оркестри в Україні (на прикладі Подільської й Чернігівської губерній). Вісник ХДАДМ. Харків, 2008. № 14. С. 14–20.
6. Богданов В.О. Історія духового музичного мистецтва України : монографія. Харків : Основа, 2000. 336 с.
7. Богданов В.О. Сольно-ансамблеве і оркестрове виконавство на духових інструментах у Києві й Харкові (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) Проблеми взаємодії мистецтва педагогіки та теорії і практики освіти. Мистецтво: від існуючого до виникаючого : зб. наук. праць. Харків, 2007. Вип. 20. С. 348–361.
8. Богданов В.О., Богданова Л.Д. Історія духового музичного мистецтва України: від найдавніших часів до початку ХХ ст.: В 2-х томах.- Т.1.-Харків: ФО-П Сілічева С.О.,2013. 384 с.
9. Богданов В.О., Богданова Л.Д. Історія духового музичного мистецтва України: від найдавніших часів до початку ХХ ст.: В 2-х томах.- Т.2.Харків: ФО-П Сілічева С.О.,2013. 348 с.
10. Вовк Р. Інструментознавство. Оркестрові духові та ударні інструменти [Рукопис] : навч. посібник, Київ. : Київський ін-т музики ім. Р. Глієра, 2011. 172 с.

11. Вовк Р.А. Портрети корифеїв. Науково-популярне видання / Р.А. Вовк. Київ: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2013. 225 с.
12. Гишка І.С. Звукоутворення як важлива складова технічної досконалості трубача (історія, теорія, методика, практика). Монографія Львів, АСВ, 2010. 187 с.
13. Гишка І.С., Горман О.П. Теорія і методика постановки виконавського апарату трубача. Навчально-методичний посібник. Львів: АСВ, 2013. 109 с.
14. Завадецька І. С. Жанр валторнового концерту в творчості українських композиторів 70–90-х років ХХ століття . Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України. Рівне, 2006. Вип. 1. С. 84–89.
15. Загайкевич М. Чесько-українські музичні зв'язки як фактор становлення української національної композиторської школи. Матеріали до українського мистецтвознавства. Київ., 2003. Вип. 2. С.107–111.
16. Збірник наукових матеріалів VI-ї Міжнародної науково – практичної конференції «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя». Випуск №6 /Упорядник С.Д. Цюлюпа. Рівне: Волинські обереги, 2014. 156
17. Збірник наукових матеріалів V-ї Міжнародної науково – практичної конференції «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя». Випуск №5 /Упорядник С.Д. Цюлюпа. Рівне: Волинські обереги, 2013. 160
18. Збірник наукових праць «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя». Випуск №7 /Упорядник С.Д. Цюлюпа. Рівне: Волинські обереги, 2015. 200 с.
19. Івченко Л.В. Реконструкція нотної колекції графа О.К. Розумовського за каталогами XVIII сторіччя. НАН України. Нац. Б-ка України ім. В.І. Вернадського. Київ, 2004. 644 с.

20. Кавунник Л. В. Мистецтво духової музики у контексті культурно-освітніх традицій м. Ніжин ХХ століття. Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України. Рівне, 2008. Вип. 3. С. 98–104.
21. Карпьяк А.Я. Концепційні засади художнього мислення сучасного флейтиста. Монографія. Львів: Наукове товариство імені Т.Г.. Шевченка, 2013. 378 с.
22. Колодуб Л. Деякі думки щодо сучасного стану музики духової Україна музична. 1998. С. 19–20.
23. Круль П. Ф. Східнослов'янська інструментальна культура: історичні витоки і функціонування. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2006. 164 с.
24. Круль П. Ф. Історичні критерії національного духового інструментального мистецтва в Україні XVIII ст. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Музичне виконавство. Київ, 2000. Вип. 8 С. 154–163.
25. Круль П. Ф. Національне духове інструментальне мистецтво українського народу: Малодосліджені сторінки історії. Нац. муз. акад. України ім. П.І. Чайковського ; [відп. ред. Ляшенко І.Ф.]. Київ, 2000. 324 с
26. Круль П.Ф. Духовий інструментарій в історії музичної культури України : підручник для вищих музичних закладів IV рівня акредитації / Петро Круль. – Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім.. В. Стефаника, 2013. 2019 с.
27. Круль П.Ф. Питання походження національного духового інструментарію в контексті музичної україністики. Національна музична акад. України ім. П.І. Чайковського. Науковий вісник. Київ, 2000. Вип. 14. С. 88–97.
28. Круль П.Ф. Розвиток національного духового інструментального мистецтва кінця XVIII – початку XIX століть. Історія в школі. Київ : Вид-во «Етносфера», 2000. № 1. С. 37–40.

29. Муха А. І. Композитори України та української діаспори : довідник. Київ : Музична Україна, 2004. 351 с.
30. Посвалюк В.Т. Вільгельм Марьянович Яблонський (до 120-річчя з дня народження): монографія Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2009. 160 с.: іл. 32 с.
31. Посвалюк В.Т. Мистецтво гри на трубі в Україні: Монографія. Київ: КНУКіМ, 2006. 400 с.
32. Посвалюк В.Т. Труба-пікколо у виконавській практиці трубача. Київ: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2008. 68 с.
33. Посвалюк В.Т. Щоденні самостійні вправи трубача. Київ. 2003.
34. Посвалюк В.Т., Посвалюк К.В. Історія кафедри духових і ударних інструментів НМАУ ім. П.І. Чайковського у фотографіях. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2010. 224 с.
35. Рудчук Ю. Духова музика України XVIII-XIX століттях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». Київ, 2001. 28 с.
36. Рудчук Ю.А. Духова музика в Україні (XVIII-XIX ст.). Київ, 2006. 228 с.
37. Салік Л. Традиція Європейської духової музики як надбання вітчизняної творчості. Схід-Захід: культура и цивілізація. Одеса, 2004. С. 233-234.
38. Сверлюк Я.В. З історії розвитку духової музики на Волинському Поліссі. Поліссезнавство: наукові фольклорно-етнологічні та мистецтвознавчі студії. Рівне : Волинські обереги, 2001. С. 96-100.
39. Сверлюк Я.В. Диригентсько-оркестрова освіта: теорія, методика, практика. Монографія. Рівне: РДГУ, 2007.-235 с.
52. Сверлюк Я.В. Методологічні проблеми професійної музичної освіти. Рівне: Перспектива, 2004. 199с.
53. Столярчук Б. Й. Лауреати мистецької премії імені Г. Жуковського. Рівне: О. Зень, 2018. 100 с.

54. Столярчук Б.Й. Рівненській дитячій музичній школі №1 ім. М.В. Лисенка – 70 (1939 – 2009). Біографічно-бібліографічний довідник. Рівне: видавець Олег Зень, 2009. 196 с.

55. Терлецький М.М. Історія розвитку духового оркестру: навчальний посібник. Рівне, 2006. 156 с.

56. Цюлюпа С.Д. Історія кафедри духових та ударних інструментів Рівненського державного гуманітарного університету: минуле і сучасне. Навчальний посібник. Рівне: видавець О. Зень, 2012. 240с.

59. Цюлюпа С.Д. Трубачі Рівного в історії інструментально-ансамблевого виконавства Волинського Полісся. Збірник наукових праць «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя». Випуск №6 /Упорядник С.Д. Цюлюпа. Рівне: Волинські обереги, 2014. 151 с.

60. Цюлюпа С.Д. Асоціація діячів духової музики в мистецькому житті Рівненщини. Збірник наукових праць «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя». Випуск №9 /Упорядник С.Д. Цюлюпа. Рівне: Волинські обереги, 2017. 214 с.

61. Цюлюпа С.Д. Духові оркестри України на межі ХХ-ХХІ ст. Збірник наукових праць «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя». Випуск №3 /Упорядник С.Д. Цюлюпа. Рівне: Волинські обереги, 2008. 147

62. Цюлюпа С.Д. Виконавські конкурси як фактор формування української школи духового виконавства. Збірник наукових праць «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя». Випуск №3 /Упорядник С.Д. Цюлюпа. Рівне: Волинські обереги, 2008. 147 с.

63. Шреєр - Ткаченко О. Я. Історія української музики: в 2 ч. Ч. 1. Розвиток української музичної культури від найдавніших часів до середини ХІХ ст. Київ: Музична Україна, 1980. 196 с.

64. Шамаєва К.І. Музична освіта в Україні у першій половині XIX ст. навч. пос. Київ, 1996. 112с.
65. Щуров А.Я. Історія еволюції ударних інструментів у складі симфонічного оркестру. Львів: Сполом, 2004, 268 с.
66. Юцевич Є. Музичні інструменти. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури. 1998. 218с.

# ДОДАТКИ



**Збірник наукових праць «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя» випуск 14, 2022р., упорядник Цюлюпа С. Д.**

*Юрій Островський*

*Юнацький концерт  
для труби та фортепіано*



Рівне ✨ 2022

Юрій Островський

*трубний*  
**Гуртограй**

*збірка легких п'єс для ансамблів труб  
у супроводі фортепіано та без нього  
(переклади, обробки та оригінальні твори)*



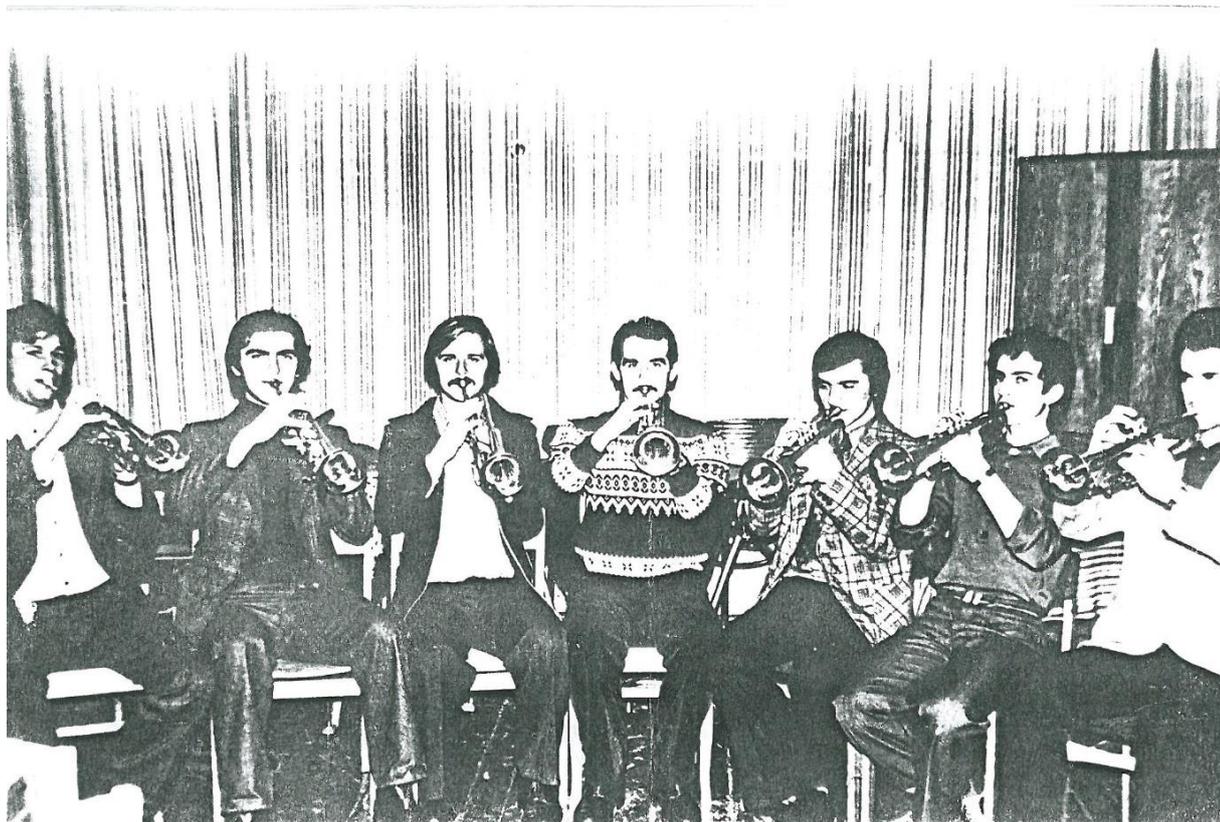
Рівне - 2021

## Додаток В



**Журі 3-го Всеукраїнського конкурсу молодих виконавців (ансамблів) на мідних духових інструментах імені В'ячеслава Старченка 19-22 квітня 2007 року, зліва направо Федір Крижанівський, Валерій Посвалюк, Валерій Богданов, Петро Круль, Степан Цюлюпа, Ярослав Сверлюк.**





**Клас труби старшого викладача О.Г. Садового, зліва направо Михайло Гамбель, Степан Мельник, Володимир Самчук, Степан Цюлюпа, Анатолій Головатюк, Петро Холява, Володимир Грицай, РДК, м. Рівне, 1979 р.**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ



# ПЕРШИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС

молодих виконавців (ансамблів)  
на духових та ударних інструментах  
ім. В'ячеслава Старченка  
21-24 квітня 2005 року

м.Рівне, 2005

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ**



**ДРУГИЙ  
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ  
ВІДКРИТИЙ КОНКУРС**

**МОЛОДИХ ВИКОНАВЦІВ (АНСАМБЛІВ)  
НА ДУХОВИХ ТА УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТАХ  
ІМ. В'ЯЧЕСЛАВА СТАРЧЕНКА  
12-16 КВІТНЯ 2006 РОКУ**

**М.Рівне, 2006**

*Степан ЦЮЛЮПА*

# **ХРЕСТОМАТІЯ**

**по класу ансамблю  
(мідні духові інструменти)**



Рівне — 2001



Степан Цюлюпа



Олексій Садовий



**Викладач класу труби Остапчук Роман Олександрович  
Дідик Гордій - 3 клас  
Комунальний заклад «Корецька школа мистецтв»  
Корецької міської ради, 2025р.**



**Завідувач відділом духових та ударних інструментів**

**Данилюк Володимир Михайлович**

**Савчук Сергій 3 клас, труба**

**Комунальний заклад «Корецька школа мистецтв»**

**Корецької міської ради, 2025р.**